

Selskapet
for
Grimstad Bys Vel

Medlemsskrift nr. 51 — 2007

SELSKAPET FOR GRIMSTAD BYS VEL

Interessante bøker for alle som har tilknytning til distriktet.

Reidar Marmøy: **Grimstad på 1900-tallet**. Bind 1: 1900-1940. Endelig er den her, den fullstendige historien om Grimstad de første ti-årene av det forrige århundret. Denne boken inneholder alt, fra det kommunale styre og stell og næringslivets opp- og nedturer, til utedoer og gatebelysning. Lokalhistorie på sitt beste. Boken er utgitt i 2004, og koster **kr. 400,-**.

Reidar Marmøy: **Herbert Waarum - fra plastbåter til bedehus**. Denne boken ble gitt ut til Waarums 80-års dag i august 2004. Herbert Waarum er kjent som mannen bak den første norskbygde plastbåten, men her hører vi også om et aktivt liv på andre felt. Foruten et grundig bilde av hovedpersonen Herbert Waarum, byr boken på en god porsjon nyere Grimstad-historie. **Kr 100,-**.

Reidar Marmøy: **Grimstad - byen med skjærgården**. Historien om byen med skjærgården, om sterke og utholdende personers kamp for byens og innbyggernes beste, og om kemner Karl O. Knutsons livsverk: Opprettelsen av Selskapet for Grimstad Bys Vel. Boken ble gitt ut til Byselskapets 75-års jubileum i 1997, og koster **kr. 100,-**.

Reidar Marmøy: **HÅØY - losenes øy**. Boken gir en inngående beskrivelse av lossamfunnet på Håøy. Leseren kan følge slektene der ute og får et klart bilde av forholdene under skiftende ytre vilkår. Kr. 200,-. **Nå kr. 100,-**.

Reidar Marmøy: **Et menneske på jorden**. Boken om Jens Svendsen Haaø, kjent fisker og predikant fra Håøy. Boken forteller om vennskapet mellom Haaø og Gabriel Scott, og den har med Jens Haaøs etterlatte manuskript om fiske og fiskeredskaper. Kr. 200,-. **Nå kr. 100,-**.

Reidar Marmøy: **Fornminner i Grimstad kystlandskap**. Kystlandskapet ved Grimstad er usedvanlig rikt på synlige minner etter bosetting i førhistorisk tid. Forfatteren tar leseren med på utflukter til kjente og kjære steder og lar røyser, hauger, bautaer og steinsettinger fortelle om bosetting og livsvilkår gjennom skiftende tider. **Kr. 100,-**.

Reidar Marmøy: **Navn i Grimstad skjærgård** er som tittelen sier en forklaring på ca. 1100 lokalnavn fra skjærgården. Men boken er også en velskrevet og vel-dokumentert beretning og liv og levnet, historie og sjøfart på strekningen fra Sørskilen til Auesøy. Boken er fint illustrert med tegninger av Bengt Petter Hansen. **Kr. 100,-**.

Erik Aalvik Evensen: **Amerika-breve**. Om brev fra Amerika som ble stjålet på postkontoret i Grimstad i 1896. Her får vi historien bak tyveriet, samt en studie av utvandringen fra Grimstad-distriktet til Amerika, med særlig vekt på perioden 1875-1900. Kr. 225,-. **Nå kr. 100,-**.

Vi selger fremdeles Johan Anton Wikander: **Gamle havner i Grimstad**, utgitt i 1985, 2. opplag 1989. **Pris kr. 69,-**.

Bøkene er til salgs hos NORLI Grimstad, boks 188, 4881 Grimstad.
Telefon: 37 04 05 25 - Telefax: 37 04 05 60.

Ved forsendelse vil porto og eksp.avgift legges til.

Selskapet
for
Grimstad Bys Vel

Medlemsskrift nr. 51 — 2007

INNHALDSFORTEGNELSE

1.	Forord	5
2.	Ketil Aslaksen 70 år av Kjeld Malde	6
3.	Gunnar Edv. Gundersen 80 år av Odd Fr. Johnsen	9
4.	Til Gunnar Edvard, 15. mars 2007	10
	av Kjeld Malde	
5.	Fra Maløya til Frivoll av Knut Øvensen	12
6.	Storgata 46 av Per Assev	30
7.	Grimstadbanen. Et 100 års minne av Odd Fr. Johnsen	52
8.	Årsberetning for Byselskapet 	58
9.	Årsberetning for Skjærgårdskomiteén 	64
10.	Protokoll fra Byselskapets 85. general- forsamling, 20. april 2007	67
11.	Generalforsamling 2008	70
12.	Annonser	71

FORORD.

av Odd Fr. Johnsen

Nok en gang kan vi ønske leserne velkommen til en aldri så liten vandring i Grimstad-historien, samt en gjennomgang av Byselskapets aktiviteter siden generalforsamlingen i 2006.

Som vanlig kan vi bringe årsberetningene både fra Byselskapet og fra Skjærgårdskomiteen, og i tillegg har vi fra i år av tatt med protokollen fra årets generalforsamling.

Vi har i år tre "gjestesribenter", Knut Øvensen, Per Assev og Kjeld Malde. Felles for alle tre er at de også tidligere har bidratt i medlemsskriftets spalter, og vi takker så mye for at de nok en gang har sagt seg villig.

To som virkelig har satt sitt preg på Byselskapet gjennom mange år, Gunnar Edv. Gundersen og Ketil Aslaksen, har begge feiret runde år i 2007, og gjennom medlemsskriftet vil vi gjerne gratulere og takke for velgjort arbeid.

Grimstad 28. oktober 2007.

Ketil Aslaksen 70 år

av Kjeld Malde

I slutten av oktober og i begynnelsen av november måned arrangeres Kultur- og miljødagene i Grimstad kommune. Ett av navnene som går igjen i programmet, er Ketil Aslaksen. Han er kjentmann på vandring i Grimstad sentrum og på vandringer i de indre bygder. På tur fra hei til hei i Grimstad og til Rossefjellet eller i Fjæreheia i Grimstad omegn. Dessuten er Selskapet for Grimstad Bys Vel som han nå er som leder for, medarrangør i flere av programpostene. Han er som regel ivrig deltager på vandringene selv om han ikke er den som er kjentmann. Det er få innbyggere i Grimstad kommune som er så godt kjent i kommunen som Ketil. Enten det er skjærgården eller det er i de indre bygder.

Ketil er en ekte Grimstad-patriot. Han vokste opp i Grimstad sentrum og hadde sentrum som tumleplass som barn. Familien bodde i Storgaten 25 hvor faren drev sin tannlegepraksis. Ketil fulgte i farens fotspor og studerte til tannlege i Tyskland. Først et år i Kiel, senere i Düsseldorf. Han praktiserte en tid som offentlig tannlege i Troms, så noen år som skole- og privatpraktiserende tannlege i Kristiansand. Men som for så mange andre med kjærlighet til Grimstad, var det viktig å komme tilbake til røttene. Han flytter tilbake til hjembyen i 1972 hvor han har vært tannlege i offentlig tannhelsetjeneste, "folketannrøkta". Der har han med sikker hånd tatt seg av den oppvoksende slekts tenner og har også vært administrativ leder.

Han har i alle år vært interessert i friluftsliv og har tilbrakt utallige timer ute i det fri. Han observeres sjelden i bil, men stadig er han på farten på sykkel. Han har spesielt falt for terrenget i de indre deler av Grimstad kommune. Dette

er flotte tuområder som han nå som han er pensjonist, besøker flere ganger i uken.

Men han er også glødende interessert i Grimstad by og dens historie. Han er et oppkomme av historier om de som har bodd og preget byen vår. Den bodde der, den var gift med den og hun jobbet der. Det er derfor ikke rart at han har påtatt seg lederskapet i Selskapet for Grimstad Bys Vel. Et verv som man må være pensjonist for å skjøtte, som han sier. Og han bruker mye tid og krefter på Byselskapet. Opp gjennom årene har Byselskapet utgitt mange bøker om lokalhistoriske emner. Akkurat nå er det store prosjektet Grimstad Bys Historie, ført i pennen av Reidar Marmøy, men med Ketil som inspirator og pådriver.

Han følger utviklingen i byen med argus-øyne og kommenterer gjerne nye prosjekter og innfall som bringes til torgs av utbyggingskåte investorer. Han holder et våkent øye med friarealene som er i Byselskapets eie. Men finner inn i mellom også tid til fjellvandring, Spesielt i Setesdalen er han godt kjent.

Selv om han selv sier at "de indre bygder ligger mitt hjerte nær", er det nok god plass også til skjærgården. Det er jo her Byselskapet eier store arealer og disse holder han øye med fra seilbåten sin om sommeren. Han inspiserer Marivold og Groos, bestiger Binabben og Vardeheia, sjekker brygger og fortøyningspåler, ja, er overalt med sitt engasjement.

I midten av 80-årene var han sammen med en av Byselskapets tidligere ledere, Carsten Due, med på å bringe den anerkjente båtkonstruktør Sam O Berges Grimstadjolle til heder og verdighet i hjembyen. De kjøpte den siste jolla som var i Grimstad og startet arbeidet med å bringe Grimstadjoller fra "utlendighet" i bl.a. Bergen og

Ålesund. Nå er det en klasse på omkring 50 båter som til tider krysser på Grimstad-fjorden.

Når det nå går mot jul, er det en annen Grimstad-tradisjon som han også har vært med på. Nemlig å "gå med stjerna". I to sesonger gikk han sammen med to andre sentrumsbeboere med den tradisjonsrike stjerna. Han er mangfoldig i sin virksomhet.

Vi håper han med sitt engasjement for byen og omliggende distrikter fortsatt vil være en drivkraft i bevaringsarbeidet i kommunen. og samtidig la andre få øynene opp for kvalitetene i vært lokalsamfunn. Selskapet for Grimstad Bys Vel har opp gjennom årene hatt engasjerte og engasjerende ledere, og Ketil er absolutt blant disse.

GUNNAR EDV. GUNDERSEN, 80 ÅR.

av Odd Fr. Johnsen

2007 har på mange måter vært et "Gunnar Edvard-år". Det begynte i mars da han – så fortjent, så fortjent – ble tildelt Kongens fortjenestemedalje i gull. Så fortsatte det i september da han gjorde furore i lokalvalget, ved nok en gang å sikre seg plass i kommunestyret, til tross for et tilsynelatende håpløst utgangspunkt langt nede på lista. Og så, den 24. oktober var han nok en gang i fokus, ved at han rundet de 80 år.

Gunnar Edvard kan se tilbake på et aktivt liv på mange felt. Ikke minst har han gitt mange år i politikken tjeneste. Han ble første gang valgt inn i Grimstad bystyre allerede i 1959, og kan således snart se tilbake på 50 år med politiske verv i hjembyen. En imponerende prestasjon!

Gunnar Edvard nådde helt til topps i det lokalpolitiske landskapet på begynnelsen av 80-tallet da han var byens ordfører. I tillegg var han i flere perioder varaordfører, og han har også ledet hovedutvalg. Også utenfor lokalpolitikken har han gjort en innsats. Han har således møtt på Stortinget ved flere anledninger.

Det vil føre for langt å ramse opp alle aktivitetene der Gunnar Edvard har gjort seg gjeldende. Men i disse spalter er det selvsagt naturlig å dvele ved hans innsats i Byselskapet. Også her nådde han helt til topps. I 8 år, fra 1972 til 1980 var han selskapets formann. Det var kanskje naturlig for han å engasjere seg i Byselskapets virksomhet, det hadde han så å si fått inn med mors- (eller fars)melka. Faren, den legendariske G. E. Gundersen var Byselskapets formann i hele 19 år. Og ikke nok med det, noen år etter at Gunnar Edvard hadde gitt fra seg formannsklubba, ble den overtatt

av hans søster, Else Dalen. Så at familien Gundersen har satt dype spor etter seg i Byselskapet, det er hevet over enhver tvil.

Selskapet for Grimstad Bys Vel vil gjerne takke Gunnar Edvard for det store arbeid han nedlagt for selskapet, og vi gratulerer så mye med 80 årsdagen.

TIL GUNNAR EDVARD, 15. MARS 2007.

av Kjeld Malde

(Skrevet og framført i anledning tildelingen av Kongens fortjenestemedalje i gull til Gunnar Edv. Gundersen.)

Dagen er kommet, velkommen hver gjest
til denne for Gunnar, fortjente fest.
En hedersmann som skal takkes i dag,
godt likt, respektert i alle lag.
For Grimstad ditt hjerte har banket trutt
Fra den gang du gikk rundt som liten gutt.
Du har nok en "ballast" med fra din far,
engasjert i byen som han også var.

I Grimstad-politikken i "alle" år,
du som en ener for alle her står.
Utallig ble møtene hvor du satt
og deltok engasjert i frisk debatt.
Kultur og sport, det var hjertebarn
fra du kom i Høyre uerfar'n.
du akslet etter hvert de største verv,
som ordfører hadde du en fin "nerv".
På stortinget satt du også en tid
med kunnskaper, og med sedvanlig flid.

Som far så sønn, for byens vel,
du sto på fra morgen til sene kveld.
At arbeid hos Ugland tok litt av din tid
som ansatt på Nymo og i rederi
er heller ikke helt å komme forbi.

Men fritiden din. Det var politikk,
og ofte tok du, Gunnar, siste stikk.
Museum, Byselskap, Levermyr,
på dette og mye annet holdt du styr.
Som ung var du aktiv, på stevner og treff,
i Svømmeklubb og GTIF.
Kulturhus og Ibsenhus, med der var du,
som støttespiller hjemme, Wenche, din fru.
For det er kjent, at bak travel mann
står kvinner hos, som kun en kvinne kan.

Men
nå holder det Gundersen, nå holder det,
sa Harald en gang rett før jul.
Og sendte beskjednen til byen vår:
Gi Gunnar Edvard medalje av gull.
Og Kongens medalje, den har du fortjent.
Kan hende vil noen si: det var noe sent.
Men dagen er valgt, og nå skal du få
et hederstegn for de ytterst få.

Vi hyller deg alle, gratulerer så my'
Fra alle som bor her i Grimstad. Din by.

FRA MALØYA TIL FRIVOLL PÅ SKOLEVEI I 1930-40-ÅRA

av Knut Øvensen

Jeg vil skrive mest om hvordan barn fra Maløya opplevde å gå på Frivoll skole i 1930-åra og under krigen. Øya hørte til Frivoll skolekrets. Det gjaldt også Vesøya der jeg bodde. Noen av mine minner fra skolevei og fra skolen blir også tatt med. Og jeg synes det vil passe å si litt om skolekretsen, arbeidslivet og menneskene der.

Maløya ligger jo like utenfor Grimstad sentrum. Likevel er det nok mange byboere, og flere med dem, som ikke vet hvordan det var på Indre og Ytre Maløya i gammel tid. Før jeg går over til selve emnet, er det vel av interesse å skrive om Maløyene i tidligere tider.

Opplysninger fra 1600-tallet tyder på at området på innsida av Ytre Maløya i Kalven var en uthavn. Det kan også ha vært uthavn på innsida av Indre Maløya ved Bøddelhaue.

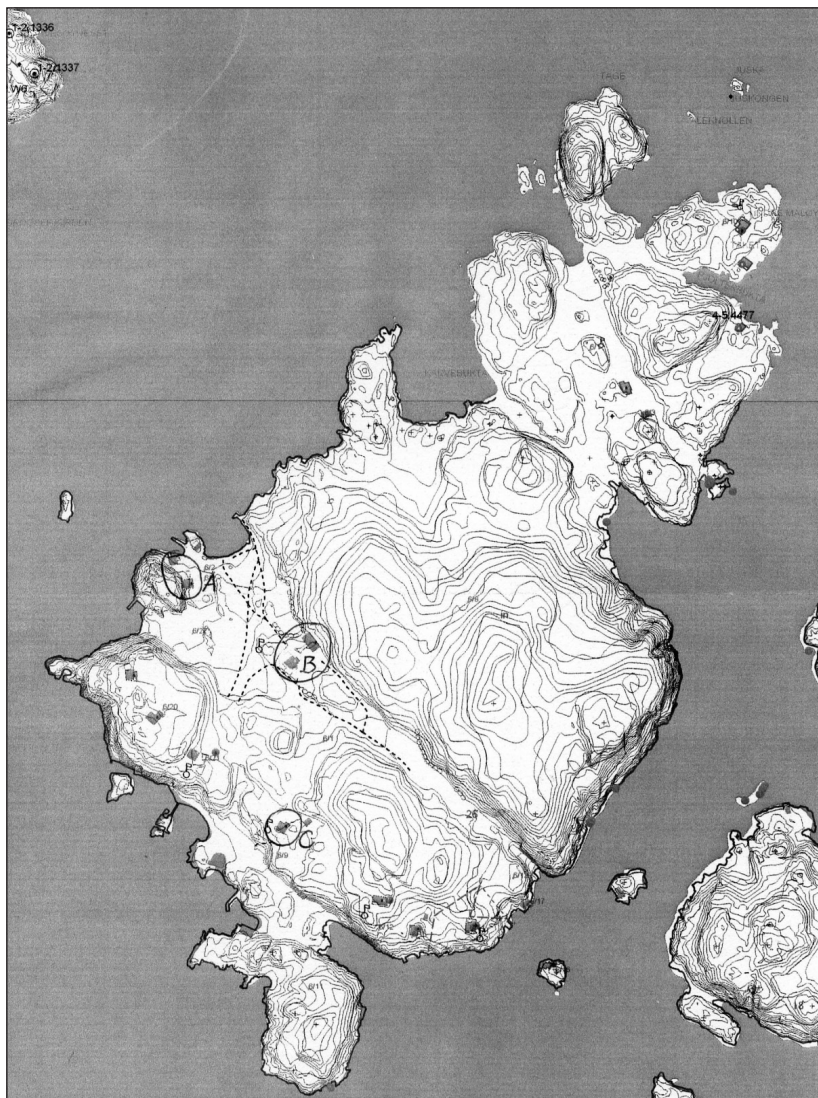
Indre Maløya var bispegods, men ble ikke skyldsatt før sist i 1620-åra.

Det blir opplyst at det kunne være folksomt på Maløyene i begynnelsen av 1600-tallet, og også tidligere.

Indre Maløya ble bygslet av en mann med navnet Christen Skomaker i tida 1617 til 1634. Det er sannsynligvis han som ryddet innmark på øya, for det var i hans tid at eiendommen ble skyldsatt, dvs. vurdert skattemessig.

I begynnelsen av 1600-tallet ble det drevet kro på Ytre Maløya. Christen Skredder nevnes bl.a. som gjestgiver. Kroen ble nok besøkt ikke minst av sjøfarende. Stedet var også losstasjon på den tid. Øya blir betegnet som krongods.

I 1623 ble Ytre Maløya bygslet av los Anders

Kart over Indre Maløya. Vi skimter Vesøyhodet øverst til venstre.
Ringet inn:

- A. Familien Olsen Maløyas hus ved sjøen.
- B. Familien Jensens gård.
- C. Direktør Kristen Helmers hus. Tilhører nå J.M. Ugland.

Jacobssøn, sønn av Jacob Malløen.

Lenge før 1600-tallet overtok Frivoll-gårdene, som ikke hadde noen strandlinje, Ytre Maløya og holmene utenfor.

I 1645 bodde det ikke folk på Maløyene, men i 1665 var området igjen bebodd.

Etter hvert overtok Håøy som stasjon for loser i stedet for Ytre Maløya. I en beskrivelse av havner fra 1701 er Maløya likevel nevnt. Men i et brev fra 1773 skriver sogneprest Jens Pharo bl.a. om Ytre og Indre Maløya at de ikke var bebodd.

Gården på Indre Maløya hadde forskjellige eiere fram til omkring 1860. Da kom Ole Gundersen som flyttet fra Kaldvell til Maløya med sin kone Anne Karoline Torsdatter. De hadde 9 barn som alle ble født på Maløya. Særlig to av dem bør nevnes: Gustav Olsen Maløya og Rasmus Olsen, kjente personer i Grimstad først på 1900-tallet. Gustav drev fiskehandel fra ei lita bu ved Fiskebrygga på østsida av Damskipsbrygga helt til etter siste verdenskrig. Mange eldre vil nok huske han, ikke minst på grunn av hans originalitet.

I tida fra 1868 til 1873 var det vindmølle på Indre Maløya. Navnet Mølleheia brukes den dag i dag. Det var Karl Olsen som tidligere hadde vært møller i Strandfjorden før Reddalskanalen ble anlagt, som bygde mølla. Den kan ha vært så stor at den rommet møllerens familie. Men det er mer sannsynlig at han og familien losjerte hos Ole Gundersen. Mølla hadde egen havn ved Møllepynten. Kornet som skulle males, kom fra øyene og fastlandet langs kysten.

På Mølleheia kan vi fremdeles se steiner etter grunnmuren for mølla.

I tida mellom 1860-åra og 1947 ble gård nr. 6 Maløya i

De 2 boligene med fastboende i lange perioder.

Familien Jensens gård til venstre.

Familien Olsen Maløyas bolig og sjøbu til høyre ved sjøen.

Fjære delt opp i 10 bruk. Men bare bruk nr. 1 og 2 hadde fastboende.

I 1921 kom bruksnummer 1 på direktør Kristen Helmers hender. Helmer bygde et sommerhus i en tilnærmet jugendstil, som vi fremdeles ser på sørsida av øya. Som barn la jeg spesielt merke til Helmers lange lystbåt, som ble gjort enda lengre ved Vesøen Båtbyggeri sist i 1930-åra. I den avkappede delen lekte min fetter Tore og jeg dampbåt, han var maskinist og laget mye røyk under dekk, mens jeg var kaptein!

Etter at direktør Helmer kjøpte bruksnr. 1, var Ansgar Jensen forpakter for eiendommen. Ansgar giftet seg i 1929 med Åsta Marie, født Vestermoen, og de fikk fire barn: Gunvor i 1931, Asbjørn i 1934, Jan i 1938 og Kåre i 1941. Den siste døde dessverre bare tre år gammel. I dag er også Asbjørn død.

Ansgar og fra året etter også familien bodde fast på Maløya fra 1928 og fram til 1938 da de overtok gården på Klingremoen som ble deres hjem. Fra da av bodde familien på Maløya bare i sommer-halvåret. De flyttet som regel utover i mars, og tilbake i oktober etter at potetene var tatt opp. Buskapen, to kuer, hest, gris og høns ble fraktet fram og tilbake. Theis Holviks ferje ble mye brukt til dette hvis ikke isen lå, og de kunne gå på den. I 1942 ble 20 lass gjødsel fraktet på isen over til Maløya.

I 1935 fikk Ansgar bygd et drivhus, et såkalt kaldhus, der det blant annet ble dyrket tomater. Kona solgte tomater og andre jordbruksprodukter på torvet både i Grimstad og i Arendal.

Det kunne av og til være lite vann på Maløya, og da kunne Holvik frakte vann over til øya.

For å få nok for til buskapen høstet familien høy også på Håøy, mest på Jens Håøs eiendom.

Maløya hadde ikke strøm, og det tok lang tid før det ble

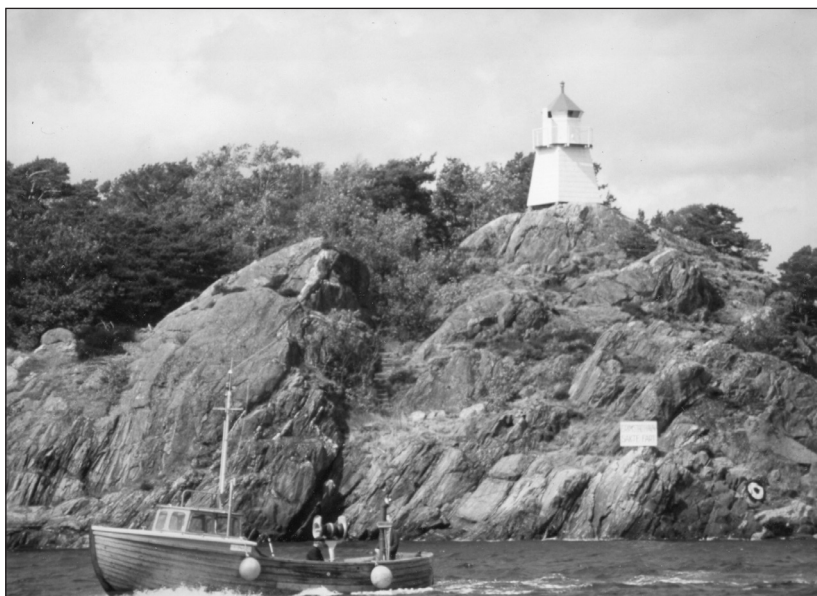

Fjordområdet som Maløyfolket måtte ta seg over.

lagt telefonkabel over til øya. Men Helmer fikk lagt en privat telefonkabel fra nordre del av Vesøya omkring 1935. Mange vil huske stolpen der den kom i land.

I 1937 fikk Ansgar i testamente skjøte på bruksnummerne 1, 5 og 7 fra Helmers dødsbo, og ble nå selveiende gårdbruker på Maløya.

Familien fikk mye besøk på Maløya, både av enkeltpersoner og foreninger. Når det ikke var telefon i huset, var det vanlig å stå på Vesøyhodet foran lykta og rope til de ble

Vesøyhodet med fyrlykta der Maløyfolket og besøkende ofte sto og "hausta" over til øya.

hørt på den andre sida av fjorden.

Dessverre brant innhuset i 1959, men det ble bygd opp igjen i omtrent samme stil. Sauer beitet der ute om sommerne fram til 1955.

Barna gikk på Frivoll skole. Vår og høst i skoletida rodde

de over fjorden oftest til Vesøya, men også til vestre del av Odden. Gunvor forteller at hun rodde i en liten pram hvis været tillot det. Som oftest gikk det bra, men en gang ble hun hindret av tynn is, og kom etter mye strev i land på Groosestranda. Da hun kom opp til skolen, våt og kald, var det blitt siste time, men hun ble tatt godt vare på av læreren. Gunvor syntes det var spennende, og kanskje litt nifst når det kom niser opp ved båten.

Etter noen år, fra tidlig i 1940-åra ble det satt opp skoleskyss for Maløy-elevene, fra først av Ansgar Jensen med egen motorbåt, og siden med Rønnes-ferja.

I 1943 tok den tyske hær hjemmet deres på Klingremoen til offisersbolig. Fra da av bodde familien fast på Maløya inntil krigen var slutt.

Samme år tok tyskerne Frivoll skole til kaserne, og elever og lærere flyttet inn på Bygdheim bedehus. Senere beslagla tyskerne også bedehuset, og vi hadde da skole i to privathus med rommelige stuer i nærheten av Kryssen,

Frivoll skole fra 1892.

Bygdheim bedehus som tyskerne forviste skolen til i 1943.

hos søstrene Hørte og på Gilje.

Siste krigsåret gikk noen av Maløy-elevene på Hesnes skole. Det var lettere å komme dit spesielt når fjorden var islagt, og rutebåtene hadde laget råk.

Et skoleminne fra året før, 1942, står tydelig for meg. En av lærerne på skolen, Karl Hauge, hadde protestert på tvungent medlemskap i det nasistiske Lærersambandet. Han ble sammen med mange hundre lærere arrestert og sendt på tvangsarbeid i Kirkenes. Vi fikk han tilbake om høsten i så å si halv størrelse. Både arbeidet i Varanger og mangelfull kost hadde tatt på.

Tyskerne bygde etter hvert ut et fort i store deler av Vesøya, og særlig på Vesøyhodet der fyrlykta står. Soldater gikk stadig vakt der oppe. Da var det ikke lett å komme seg hjem over fjorden hvis noen av Maløy-folket hadde vært for eksempel i byen på besøk, og det var blitt mørkt. Vaktene hørte åreslag, og sendte kanskje opp lysraketter for å se hvem som kom roende.

Søstrene Hørtes gård (senere Tveits) der de øverste klassene hadde skole etter at tyskerne også beslagla Bygdheim.

For å komme til Frivoll skole fra Vesøya var det i sommerhalvåret vanlig å gå veien over jernbanelinja. Langs første del av veien rant det en bekk som munnet ut i Saulebukta. Veien var farbar med biler. Kanskje møtte vi Gerd Nilsen på skolevei. Så kom vi oss opp til Grooseveien. Der møtte vi ofte andre elever som skulle til Frivoll. Det kunne være Thomas og John Beisland fra Groos, eller Ingart Nicolaysen fra gården ved Grømbukt.

Når det var snø, gikk Thomas og John gjerne på ski over Skaregrømsjordet og over til Beislandgården.

Det var i slutten av 1930-åra bare en elev på folkeskolen fra det egentlige Vesøya, og det var undertegnede.

Så fulgte vi Grooseveien mellom det store 2-etasjes våningshuset og fjøsbygningen på Kirkeenga. Like ovenfor uthuset lå boligen til lensmann Underhaug i Landvik og Fjære, der han også hadde kontor. Videre tok vi til venstre ned til Lillesandsveien med den flotte alle'en. På høyre side lå Skaregrømsjordet som den gang var et virkelig

Gården Gilje der de lavere klassene var etter beslagleggelsen. Begge gårdene lå i nærheten av Kryssen. Og det ble lang skolevei særlig for Maløy-elevne.

jorde, og ikke fullt av hus som i dag.

Så var det å komme seg over Vassbekken på en smal bro og videre på en sti opp jordet til nærmeste gård. Nå kom vi inn på veien som gikk bak den tette granehekken ved Grøm gård. Her møtte vi kanskje Ralph Birkedal som akkurat kom ut døra og skulle til skolen han også.

Når vi nærmet oss Berge Gård, kunne det være fristende å gå en snarvei langs bekken og opp forbi Berge mølle, men det var egentlig ikke lov. På denne mølla vokste Sam. O. Berge opp, og fikk innsikt i møllefaget. Senere ble han jo mest kjent som modellseiler og båtkonstruktør. Han var en tid møller på Sæveli mølle.

Men de fleste av oss var nok lydige og gikk mellom bygningene på gården og opp Bergekleiva. Nå var det ikke langt igjen til skolen.

Skolen så omtrent ut som den vært siden 1892 da den ble bygd. Men i 1937 kom det opp en gymsal borterst på

skoleplassen, en sjeldenhet den gang i Fjære kommune. I 30-40-åra var Frivoll skole 5-delt. 1. til 3. var egne klasser, mens 4. og 5.skoleår og 6. og 7. gikk sammen. Dette virket jo slik at vi fikk forskjellige elever å gå sammen med fra år til år. Jeg som var født i 1930, fikk f.eksempel både 29- og 31-årgangene å være sammen med i en 4-årsperiode, fordi det ikke var nok elever til egne klasser. Dette utvidet jo bekjentskapskretsen.

Av lærere utenom Hauge husker jeg godt Johanne Kristensen, tidligere Tjøntveit, fra 1.klasse, Caroline Moe fra 2., og Per Holdebakken og Rudjord fra klassene over. Tordis Lofthus var også lærer en periode. Jeg husker at tidligere lærer Eivind Greibrokk vikarierte et år, og at lærer Ødegård var hos oss en tid.

Jeg har nå skrevet om det vi kan kalle sommerveien til skolen. Når snøen kom, måtte vi gå gjennom byen. Fra Vesøya gikk vi da langs jernbanelinja og Saulebukta og forbi Tunnelheia. Der lå "Søpla", byens renovasjonsplass, til høyre, og lokomotivstallen til venstre. Nå kom vi inn i "Smalgangen", en vei på omkring en meters bredde mellom jernbaneområdet og industriområdet på Odden, der det ble drevet skipsopphogging. Vi gikk forbi svingskiva og kollbua for lokomotivene og den gjenstående bygningen for Odden dampsg. I 1937 ble den høye pipa på saga revet.

Senere under krigen ble det bygd bilvei fra Vesøya over Oddenområdet til byen, så en slapp å kjøre via Grooseveien.

Så var det å komme seg velberget over tre-fire jernbanespor og inn på Pharos vei. Vi gikk forbi jernbanestasjonen, den store, vakre bygningen i schweitzerstil, og fulgte Storgata opp gjennom byen, forbi folkeskolen, som etter et par krigsår ble inntatt av tyske avdelinger. Til venstre lå

”Krankenstube”, sykestua for de tyske soldatene.

Lenger oppe i Storgata lå det flere lave drivhus til høyre for hovedinngangen til Grimstad Gartneri. Så kom Frøforretningen, der det stod ”Grimstadfrø – Kvalitetsfrø”, og den store seksetasjers vinkjelleren med privatbolig på toppen. Lenger borte lå en rad med like boliger for personalet.

Et hus som jeg la spesielt merke til, var funkisvillaen til Carsten Assev, tegnet av Nils Boye i 1932. Det fantes bare et par andre slike hus i selve Grimstad i den stilen.

Øverst i Storgata lå garveriet, nåværende Misjonskirken. Det var en illeluktende bedrift. En del av avfallet fra garvinga havnet nok i Vassbekken som rant like forbi. Bekken ble vanligvis brukt som avløp for kloakk. Her gikk øvre grense for Grimstad. Så fulgte vi Opplandsveien forbi Fjære trevarefabrikk og Repstads karosseriverksted og bilverksted, inntil vi tok opp en smal gangvei til venstre og kom på veien fram til skolen.

Når Maløy-elevene fikk skoleskyss inn til byen, fikk de en mye lettere skolevei.

I tillegg til Maløya og Vesøya hadde Frivoll skole elever fra et nokså vidt område: fra Groos, Grøm, Øygårdsdalen/ Bergemoen, Kringlemoen, Gullsmedkleiva, Holbekk, Naudenes, Dømmesmoen, og naturligvis fra Frivoll, som har gitt skolen navn.

Hjemmene som elevene kom fra, kunne være nokså forskjellige, men det var gjerne enkle arbeider- og håndverkerhjem, eller gårdsbruk. Når det gjaldt jordbruk, var Frivoll krets dominert av omkring 70 småbruk på under 20 mål (da) dyrket mark, helt ned til ca. 7 mål.

Det var omkring 25 gårder mellom 20 og 30 mål. Men så avtar antall gårder med økende størrelse. Fra 30 og inntil 40 mål var det ti bruk, og fra passert 40 og inntil 50 mål

dyrket mark finner vi bare fem gårdsbruk.

På mellomstore gårder kunne det være tre–fire og kanskje fem kuer i fjøset.

Tre gårder må regnes som store etter sørlandsk målestokk: Tønnevoll, Dømmesmoen og Løvåsvolden, som hadde fra 140 og ned til 80 mål dyrket mark, og med ganske mange dyr på båsen, helt opp til 13-14 kuer.

Det meste av melka ble som regel levert på Grimstad meieri.

På småbrukene var det vanlig med én til to kuer, gris og høns, og ofte hest, som trengtes til arbeidet med jorda. Men mannen hadde gjerne et arbeid ved siden av. De jobbet kanskje i byen, på Grimstad gartneri, konserverfabrikken, skipsopphuggingen på Odden eller på båtbyggeriene i Hasseldalen og i Vesøya. De kunne også arbeide med båtbygging andre steder, eller være med på hus- og hyttebygging. Noen var også sjømenn, og kunne være på sjøen i lange perioder.

Flere av gårdbrukerne var såkalt kontraktdyrkere, det vil si at de hadde avtale med konserverfabrikken og ”Eddiken” om å dyrke for eksempel spinat, bønner, kål og agurker.

Det fantes også gartnerier: Petersens på Øvre Frivoll, Syvertsens, Beislands og naturligvis Statens hagebruksskole på Dømmesmoen.

Egra helseheim (tuberkulosehjem) gav arbeid særlig til kvinner, og Statens hagebruksskole var nok en sikker arbeidsplass både for menn og kvinner. Repstads bilverksted og Fjære trevarefabrikk er allerede nevnt.

På denne tida kunne en finne små butikker, landhandler, ute på bygda. På Kryssen var det to like ved siden av hverandre, og i Øygårdsdalen en.

På Kryssen hadde Bertel Berthelsen sin smie. Han ble aldri kalt annet enn Bertel smed.

Under krigen tok mange arbeid på tyske kystfort på Marivoll og i Vesøya, eller på soldatbrakker og en offisersmesse i Ødegårdsdalen, uten at de egentlig var tvunget til det, men det var penger å tjene, og ofte lite annet arbeid å få. Skolen hadde også barn fra såkalte "fante" familier. I allfall en familie var fastboende. Noen husker sikkert også det bittelille "Nålehuset" like ved Opplandsveien, der "reisende" kunne ta inn og bo i kortere eller lengre tid.

Sønn til Ole Gundersen, fisker Tor Olsen, overtok i 1912 en tomt under br.nr. 1 på Maløya. Han var gift med Inga Kristine Antonsdatter fra Landvik. De hadde ti barn som alle ble født på Maløya. Av disse vil nok Anton Maløen Olsen bli husket lengst, særlig for sin dyktighet som skipper på en av Rednings-selskapets siste skøyter som bare ble drevet med seil. Senere gikk han over på en motordrevet skøyte. Han døde i 1974.

Anton var gift med Anna Oline Heia fra Froland.

De bodde i huset nærmest sjøen. De hadde 9 barn. De fleste husker jeg fra min tid på Frivoll skole.

Barna hette: Torleif født 1923
Ansgar " 1925
Arvid " 1927
Ingveig " 1929
Olaf " 1931
Evelyn " 1933
Harald " 1937
Astrid " 1939
Kari " 1942

Av disse er det bare Arvid, Harald, Astrid og Kari som lever i dag.

Evelyn Jåvold og Harald Maløya kjøpte i 1988 7/9 av eiendommen fra sine medarvinger.

Det er helst Arvid og Ingveig jeg husker fra min skoletid på Frivoll. Vi hadde ikke sjelden følge hjem fra skolen. Det hendte at vi ble stående og prate utenfor vårt hus. Men så kunne Arvid si: "E kan'kje stå her. E må på Vesøyhaue og hauste." Så stilte han seg foran den hvite veggen på fyrlykta. Da var han lett synlig fra den andre sida, og så ropte han helt til de hørte han. Sånn kunne det være før skoleskyssens tid. Det er nesten utrolig å tenke på i vår tid.

Arvid som nå er fylt 80 år, og har hatt arbeid både på Skipsopphogningen, hos Ugland i Vikkilen og i Grimstad kommune forteller:

"Jeg ville ikke ha bytta med noen," sier han om sin oppvekst på Maløya.

Det kunne nok være trangt i det lille huset. Ni barn i forskjellig alder skulle ha sengeplass, kanskje tre-fire i hver seng. I tillegg bodde Torgny og Rikard Olsen, Antons brødre der, Rikard ikke så lenge som Torgny som hadde et rom i 2. etasje, og drev fiske. Hvis Anton var hjemme, kunne det være 13 personer i huset.

Mor var ofte alene med barna når mannen i lange perioder var på redningsskøyta. De hadde lenge bare ei rosjeke, som så å si gikk i "skytteltrafikk" over fjorden. Siden fikk de bygd ei sjeke til hos Westermoen i Mandal.

Når barna skulle bli rodd til skolen, og mor hadde ærend på butikken, kunne hun ikke være borte lenge av gangen med små barn alene hjemme.

Hvis isen lå på fjorden, og rutebåten hadde laget råk, måtte elevene gå til Boddan for å komme til skolen på Frivoll. Ellers ble de rodd til Vesøya.

En gang hoppet Arvid på isflaka i råka for å komme fortere til skolen, mens Torleif og Ansgar gikk til Boddan. Da dette kom lærerne for øre, måtte Arvid sitte igjen en time

etter skoletid. Slike sjanser skulle ikke tas på skolevei.

Lærer Greibrokk ønsket en gang å oppleve skoleveien og hjemmet for Maløy-elevene, og ble med i sjekta over fjorden. Det var bare ganske lave bølger, men Greibrokk sa på sin Setesdals-dialekt: "I eit slikt ver, lyt de ikkje senda borna dykkar til skulen."

Arvid synes lærerne på Frivoll var stort sett greie. Han hadde frøken Tjøntveit i 1. og 2. klasse. Greibrokk var snill som et "lam", men Hauge kunne være mer "bøs". Markussen, sønn av lærer Markussen ved byskolen, var av og til vikar. Han var en kjekk lærer.

Kona til Arvid, Alice, har mye godt å si om sin svigermor, som opplevde den store overgangen å komme fra Froland til ei øy uten strøm og telefon, og med en brønn som kunne tørke ut. Av og til rodde mor Anna til Store Hampholmen for å vaske klær ved jettegryta der ute. Klærne hengte hun til tørk hjemme. Her hentet de også vann som de fylte i tønner utenfor huset.

Mange år senere, i 1992, la Jan Jensen, nåværende eier av bruksnr. 1, vann-ledning fra Guldmandsbukta og over til Maløya. Han hadde med seg både sønner, bror og svoger på den omfattende jobben. Nå kunne også de som hadde bygd hytter, få sommerledning med vann, i tillegg til Harald Maløya og Evelyn Jåvold i deres hus.

Noe senere samme år la Televerket ny telefonkabel over til øya i samme tracé.

Før den tid, mens Torgny bodde alene i huset på Maløya, og ikke hadde telefon, hadde han og Arvid en avtale om at Torgny kunne henge en rød fille i loftsvinduet hvis det var noe spesielt som sto på. Arvid hadde bygd hus ved Solbergåsen, og kunne se gjennom kikkert fra toppen av åsen og til Maløya.

Noen opplysninger fra senere tid:

I slutten av 1900- åra ble det bygd flere hytter på Maløya. Ansgar Jensens barn Gunvor, Asbjørn og Jan bygde hver sin på Tårnheia. Det er også blitt bygd seks hytter ut mot Kalven.

J.M. Ugland eier i dag tidligere Kristen Helmers hus, og Carsten Dues familie har ført opp et vakkert hus i sørlandsstil på "Dueodden" nord på øya.

Litt lenger sør, inne i skogen, ligger Næsgaard som eies av Lars Rolstad.

Selskapet for Grimstad Bys Vel eier "Maløyparken", et stort område som går tvers over midten av øya på 126 mål. Denne parken burde bli mer kjent og benyttet til fritidsformål.

Jeg husker fra min barndom og oppvekst at blant annet Frikirken hadde turer hit. Kaffen ble kokt inne i et lite rom som Byselskapet hadde murt opp av hensyn til brannfaren og som et ly mot vinden. På hjemveien i båtene stemte gjerne kormedlemmene i "Når fjordene blåner som markens fiol."

KILDER

Personlige opplysninger fra Gunvor Konnestad og Arvid Maløya.

Skriftlige og personlige opplysninger fra Per Assev, som en del av hans arbeid med Frivoll krets historie.

Johan A. Wikander: Gamle havner ved Grimstad.

"Norges bebyggelse" Aust Agder Vestlige del. Fjære kommune. 1954.

Tordis Pedersen: "Min slekt" 1997.

Egne minner fra 1930- og 1940-åra.

Fotografiene er tatt av Elin Ann og Knut Øvensen.

STORGATEN 46

et hus med en mangfoldig historie

av Per Assev

I begynnelsen av 1850-årene var Grimstad en liten by som var i sterk vekst både befolkningsmessig og økonomisk. Som nyopprettet ladested var der innenfor de snevre grensene i 1801 362 innbyggere fordelt på ca. 100 hus. Inntil 1825 økte befolkningen langsomt, men fra da av fikk vi en kraftig befolkningsøkning fra 437 personer til 1124 i 1855. Og i det siste året finner vi en svært ung befolkning på stedet, hele 43 % var under 20 år og 35 % mellom 20 og 40 år. Det er tydelig at der må ha vært temmelig stor innflytning. I 1855 var det 204 hushold i byen. 14 % var skipsredere, kjøpmenn og gjestgivere, 40 % sjøfolk (hvorav nesten halvparten skippere), 24 % håndverkere og 22 % dagleiere.

Der var noen få hus på Biodden, resten var fordelt langs tre gater, nemlig:

Østregate som gikk fra havnen til foten av Kirkebakken, hvor bygdeveien østfra kom ned, Vestregate med bebyggelse til der hvor Markveien idag tar av og Storgaten, hvor Opplandsveien gikk ned til havnen ved Torskeholmen, og hvor bebyggelsen dengang sluttet ved det nåværende Kulturhus. Ovenfor lå på venstre side ved Svinekleven Børre smeds hus (fra 1842, senere revet), Grimstad Adressetidende (fra 1845 og eksteriørmessig fint bevart til idag), Storgt. 45 (bygd 1846 og også svært godt tatt vare på) og utenfor den daværende bygrense Storgt. 49 som var bygget i 1848. På den andre siden av gaten lå et sammenhengende åpent engstykke (Ruffeløkken) som strakte seg til foten av Møllerheia. To små bekker, den ene fra Møllerheia og den andre fra Egelien, rant sammen

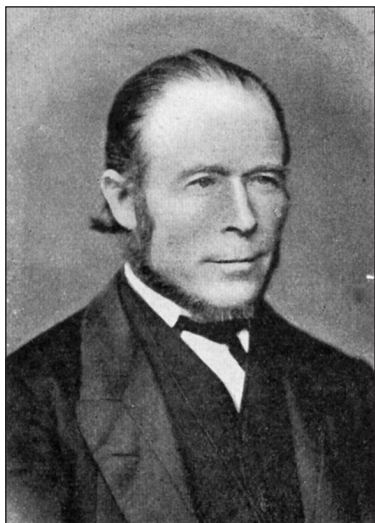
På dette fotografiet fra 1860 ser vi Storgata 46 midt i bildet. Til høyre ser vi Dahlske skole under bygging. Dette sto ferdig i 1864.

Til venstre ser vi Grimstad Adressetidendes hus (Storgata 39), videre et lite hus som ble revet da frelsesarmeens hus ble satt opp i 1879 (Storgata 41), samt Storgata 45 (fra 1846).

På høyre side, bak Storgata 46, finner vi Storgata 48 (nytt 1861), Storgata 50 (bygget 1851), og Storgata 52 (bygget 1844).

omtrent ved Bankparken. Dette er Grimstadbekken som munnet ut ved Almenningen omtrent ved nåværende Fløistads hus. Det eneste huset på denne siden av gaten var et lite hus fra ca. 1780, i lang tid eid av skipsbyggmester Jens Torbjørnsen Ruffen. Dette ble revet og Storgt. 50 ble oppført på tomten i 1851. I over 100 år var dette huset bolig for bestyrer (rektor) og lærere på Dahlske skole.

Møbelsnekker Salve Pedersen var født i 1820 på gården Vatne utenfor Mandal som eldste sønn av Peder Salvesen Nøding og Barbro Kathrine Thomasdatter Vestre Vatne. Begge foreldrene døde nokså tidlig. Kanskje det var

*Snekkermester Salve Pedersen
bygde Storgata 46 i 1855.*

grunnen til at han ikke overtok gården. I 1851 kom han til Grimstad og etablerte sitt eget snekkerverksted. De første årene bodde han på Biodden, men allerede etter noen år kjøpte han en stor del av Ruffeløkken, og i 1855 bygde handersitt storehus, Storgt. 46, med full kjeller, to hovedetasjer og loft med atskillige beboelsesrom og dessuten en stor bakbygning hvor det ble innredet snekkerverksted. Bakbygningene ble revet i slutten av 1950-årene da

folkeskolens nye avdeling ble bygget. Men hovedbygningen er eksteriørmessig meget godt bevart til idag uten store forandringer.

Pedersen var en driftig og respektert mann i byen. Han hadde mange folk i arbeid, og han var en av stifterne av Grimstad Haandverkerforening og fra 1865 bystyrerepresentant for Venstre. Han var også medlem av byggekomiteen for Grimstads nye kirke som sto ferdig i 1881. I 1888 solgte han sin store eiendom i Storgaten for kr. 20 000.- til Grimstad Kommune som fremdeles er eier. Han døde i 1897.

I juni 1856 var eiendommen under bygging. Og da er våningshuset taksert til 1500 Spd og verkstedet til 520 Spd

Branntilløp

Grimstad har hittil vært forskånet for store brannkatastrofer, men i dette huset ble det den 14. oktober 1865 oppdaget brann i gulvet i hjørneværelset mot nordvest. Ilden ble straks slukket. Brannen skal ha begynt i en spyttebakke av tre, hvor der var kastet glødende tobakksaske eller fyrstikker.

Brannskademeldingen ble utferdiget et par dager senere: «Byfogdens representant overretssagfører Klevenberg og de fire faste Taxationsmænd: Blokmagermestrene Jørgen Olsen og Johannes Iversen, Snedkermester Edvard Zachariassen og Murmester Lars Thorsen der alle sagde sig ubeslægtet og ubesvogret til Rekvirenten.

Skadene var: gulv i hjørneværelse + to bjelker under samme

18 store ruder i 3 fag vinduer (+ maling)

istandsetting av to gibside Tage og reparation av Vægger saavel i hjørneværelset samt i værelset under dette (kjælderetasjen) tilsammen 70 Spd»

I takstforretning av 8. februar 1866 blir det bemærket at huset nå er i samme stand som før brannen.

Branntakst over eiendommen (branntakstnummer 176) januar 1866.

a) Våninghuset lengde 28 alen (= 17.64 m)
bredde 19 « (= 11.97 «)

høyde fra grunnmuren til takstolen 18 alen (= 11.34 «)
oppført av skåret tømmer med bordtag og tegl.

Kjelleretasjen er dels av gråstein, dels av murstein. Fire innrettede værelser, avdelte dels med murverk, dels med tømmer med gipsing, hvorav et er tapetsert og i alle fire er takene gipset; i etasjen er ???? en disk med to skuffer

og et stort nagelfast skap, samt en disk med 18 skuffer og to reoler med 11 ???

samt to kjellerrom som er avdelt i 7 avdelinger hvor der finnes bryggerhus med skorstein og dobbelte jerndører, bagerovn og udmineret bryggepande af Malm, samt et afpanelet sidekammer og dessuten et stort nagelfast skap.

I første hovedetasje finnes seks malte, tapetserte og med gipsede loft forsynte værelser, to kjøkkener med komfyrer; tre nagelfaste skap i hvert, samt en malt forstue med trappegang og to nagelfaste skap.

I annen hovedetasje finnes 7 malte, tapetserte og med gipsede tak forsynte værelser, to kjøkkener med komfyrer, spiskammer og to skap i det ene og tre skap i det andre. Trappegangen fra første etasje er fortsatt til annen etasje hvor en forstue samt et entreværelse der er malt. Herfra fortsetter trappegangen til Quistloftet hvor der er innredet seks værelser, hvorav fire tapetserte og samtlige forsynt med malt tak og gulv, og videre åtte avlukkede rom.

I den beskrevne hovedbygning som har gråstensmurt trappeoppgang med jerngelender, finnes 23 dobbelte og 65 enkelte beslagne dører, hvorav samtlige med unntagelse av 11 enkelte dører er malt og låsferdige; i tre av dobbeltdørene finnes seks ruter i hver og i tre av enkelte 2 i hver; derhos finnes 35 fag vinduer med seks store ruter i hvert, 13 med fire store, fire med tre store og et med ni små ruter, samt åtte takvinduer med fire ruter i hvert, samtlige malt og beslått.

I huset finnes to dobbelte skorstenspiper. Avstanden fra nærmeste hus er tre alen. I alle etasjer er dobbelte gulv, unntagen i kjelleren.

Huset med samtlige innretninger 5000 Spd
18 kakkelovner hvorav 9 fire-etasjes,

8 tre-etasjes og en to-etasjes	300 Spd
4 komfyrer hvorav 3 med bakerovn	
verdsettes til	100 «
i bryggerhuset innemuret bryggepanne	10 «
	5410 Spd

c) Et bislag på østre side av våningshuset mot gårdsrommet av trebindingsverk, bordkledt og malt, med tegl og av samme høyde som våningshuset. $6\frac{1}{4}$ alen (=3.94 m) og $5\frac{1}{4}$ alen (=3.30 m), inneholdende tre forstuer med trappeoppgang til annen etasje med fem skap med syv enkelte beslåtte og låsferdige dører samt tre vinduer med seks store ruter verdsettes til 110 Spd.

d) En uthusbygning av trebindingsverk, tegltekst, $6\frac{1}{2}$ alen høy (=4.10 m), 12 alen bred (=7.56 m) og 32 alen lang (=20.16 m) inneholdende seks vedskur og fire lokumer, materialrom på loftet med 11 beslagne enkelte dører, hvorav tre låsferdige, samt to fag vinduer med 12 alminnelige ruter og åtte små ruter i døren, samt to beslagne ? verdsettes til 290 Spd

e) Et med litra a forbundet bandeverk $9\frac{1}{2}$ alen langt (= 6 m) og 3 alen høyt verdsettes til 10 Spd

f) En fra nytt av oppført toetasjes verkstedbygning av bindingsverk, tegltekst og bordkledt og i annen etasje forsynt med murverk $21\frac{3}{4}$ alen lang (13.7 m), 12 alen bred (7.56 m) og $8\frac{3}{4}$ alen høy (5.51 m) fra grunnmuren til takrennen, inneholdende i første etasje: et portrom med trappeoppgang til annen etasje, kostall, ? , slakterbu og vognremisse;

i annen etasje: forstue med trappeoppgang til øverloftet, et lite værelse og to store snekkerverksted, samt på øverloftet: et avpanelt værelse.

I denne bygning finnes tre dobbelte og fire enkelte beslagne dører, hvorav fire låsferdige og fire med to ruter i

hver, 14 fag vinduer med seks ruter i hvert, to med fire og ett med to ruter, samtlige beslagne.

Ved bygningen finnes et tilbygg av bindingsverk 11½ alen langt (=7.25 m), 12 alen bred (7.56 m) og 6 alen høy (=3.78 m) med tak og tegltekning. Fra annen etasje hvori finnes en skorsten med dobbelte jerndører, er oppført en murt skorstenspipe.

I bygningen finnes en toetasjes kakkelovn, en komfyr og en kamin (10 + 15 + 5 Spd) 30 Spd
Litra f verdsettes til 450 « 480 Spd

Samt den oven anførte tilbygning som blir å oppføre som litra g verdsettes til 30 Spd

Hertil kommer den under litra a i takstforretningen av 22. november 1855 anmerkede verkstedbygning, hvortil den under litra f anførte bygning er ? og som i bemeldte forretning er oppført med en takst av 520 Spd
Tilsammen 6850 Spd

Trangboddhet

I 1865 ble det bestemt at det skulle holdes en landsdekkende folketelling, og at alle innbyggerne skulle listeføres etter det sted enhver befant seg natten mellom 31. desember 1865 og 1. januar 1866. I byene var magistraten ansvarlig, og listene skulle fylles ut av huseierne.

Som vedlegg følger en utskrift av folketellingslisten for hus nr. 176 signert av Salve Pedersen. Den gir et mangfoldig og interessant bilde av levekår og sosiale forhold i en liten by med blomstrende økonomi og stor tilflytning.

Ved analysen av denne listen ser vi at de som bodde i dette huset var svært unge og at nesten alle var tilflyttere. 10 barn var under 10 år, 8 personer mellom 15 og 19 år, 22 mellom 20 og 39 og bare 4 personer over 40 år. Bare 5 var født i Grimstad, og det var alle barn under 7 år. Av

tilflytterne var 11 fra andre kommuner i Aust-Agder, 18 fra Vest-Agder, 7 fra andre steder i Norge, 1 fra København og 2 fra Slesvig-Holstein.

Vi ser at det var 6 hushold med fra 13 til 5 personer i hver. Det var dessuten en enke og en gammel ungkar som er ført opp som egne hushold.

Hovedhuset hadde fire leiligheter, to i hver etasje. Det er rimelig å anta at huseieren selv bodde i en av leilighetene i annen etasje og at han disponerte rom i loftsetasjen siden han hadde så mange unge menn innlosjert.

I de tre andre leilighetene bodde:

Skomaker Syvert Pedersen, en bror av huseieren og enkemann etter en søster av huseierens kone.

Telegrafstasjonsbestyrer Trond Johannessen som var kommet fra Haugesund for 3-4 år siden.

Den holsteinsk fødte slakter Thomas Petersen som nylig var flyttet fra Kristiansand.

I bakbygningene bodde:

Slakter Albert Pedersen, også nylig tilflyttet fra Kristiansand og forvalter ved Froland Verks eiendommer i Grimstad Gustav Grønnerød fra Brevik. Han bygde i 1870 det store huset Storgt. 69 og flyttet dit. Men han gikk konkurs allerede i 1872 og reiste fra byen igjen.

Videre kan vi merke oss at håndverkerne hadde svenner og læredrenger boende hos seg, og alle disse seks husholdene hadde tjenestepiker. De siste tok nok ikke opp stor plass, da de på den tiden for det meste sov i en benk på kjøkkenet. Men det kan ikke ha blitt særlig stor plass til hver enkelt når 44 personer skulle dele plassen i en enkelt eiendom.

Det er også interessant å merke seg at huseieren dyrket poteter og hadde en gris.

En av leietakerne holdt hest og hadde ett storfe og en gris.

Utskrift av folketelling for Grimstad 31. desember 1865.

Listenr.	Side	Gardnr	Gate	Kjøpstad	Merknad1 (gard)		Tal på garden						
156	321	176	Storgaden	Grimstad	Underskrift: S. Pedersen		44						
Person nr.	Nytt hushald	Førenamn	Etternamn	Fam. stilling	Yrke	Sivil stand	Alder	Kjønn	Fødestad	Hestar	Stort kveg	Svin	Poteter
1175	1	Salve	Peders.	Husfader	Snedkermester	g	45	m	Holun Sogn			1	1
1176	2	Lovise Caroline	f Gabrielle	hans Kone		g	43	k	Christianssand				
1177	3	Karen Dorthea	Gabrielle	Plejedatter deres		ug	16	k	Tvedestrand				
1178	4	Torgrim	Kittels.	Plejesøn		ug	15	m	Omlid Prgi.				
1179	5	Niels	Thomasson		Snedkersvend	ug	23	m	Holun Sogn				
1180	6	Johan	Johannesson		Snedkersvend	ug	21	m	Oddermæs Sogn				
1181	7	Henrik	Jens.		Sadelmager	g	43	m	Kjøbenhavn				
1182	8	Christian	Davidson		Sømand	ug	22	m	Holun Sogn				
1183	9	Andreas	Taraldson		Sømand	ug	19	m	Øiestad Sogn				
1184	10	Andreas	Anders.		Sømand	ug	25	m	Øiestad Sogn				
1185	11	Karl	Thomasson		Sømand	ug	23	m	Vestre Molands Sogn				
1186	12	Reinert	Christens.		Sømand	ug	23	m	Lillesand				
1187	13	Cathrine	Hanss.		Tjenestepige	ug	21	k	Walle Sogn				
1188	14	Syvert Christian	Peders.	Husfader	Skomagermester	e	36	m	Holun Sogn				
1189	15	Peder Wathne	Peders.	hans Søn		ug	7	m	Grimstad				
1190	16	Ludvig Erik Gabrielle	Peders.	hans Søn		ug	5	m	Grimstad				
1191	17	Thomine Andrea	Hanss.		hans Tjenestepige	ug	20	k	Lillesand				
1192	18	Søren Johan	Sørens.		Skomagersvend	ug	20	m	Christianssand				
1193	19	Gustav	Peders.		Skomagersvend	ug	20	m	Christianssand				
1194	20	Andreas	Thoblass.		hans Læredreng	ug	16	m	Grebstad Sogn				

<u>1195</u>	21	1	Andreas	Hoslund	Husfader	Maler & Dreier	ug	61	m	Tromø Sogn
<u>1196</u>	22	1	Wictoria Philippine	Appell f Gabrielle	Husmoder	Handlende	e	35	m	Christiansand
<u>1197</u>	23	1	Trond	Johanness.	Husfader	Telegrafstations bestyrer	g	33	m	Øiers Prgj.
<u>1198</u>	24		Hulda Marie	f Johns.	hans Kone		g	34	k	Brevig
<u>1199</u>	25		Axel Jostein	Tronds.*	deres Son		ug	6	m	Haugesund
<u>1200</u>	26		Haakon Ingvald	Tronds.*	deres Son		ug	5	m	Haugesund
<u>1201</u>	27		Magnus Bodvar	Tronds.*	deres Son		ug	2	m	Grimstad
<u>1202</u>	28		Cicilie	Johns.		Tjenestepige	ug	23	k	Christiansand
<u>1203</u>	29	1	Thomas	Peters.	Husfader	Slagter	g	37	m	Holsteen
<u>1204</u>	30		Thone Marie	f Hans.	hans Kone		g	33	k	Søgne Sogn
<u>1205</u>	31		Claus Marthin	Thomas.*	hans Son		ug	2	m	Christianssand
<u>1206</u>	32		Hans Magnus	Thomas.*	hans Son		ug	1	m	Grimstad
<u>1207</u>	33		Emilie Elisabeth	Markuss.		Tjenestepige	ug	17	k	Christianssand
<u>1208</u>	1	1	Albert	Peders.	Husfader	Slagter	g	34	m	Christiansand
<u>1209</u>	2		Maren	f Tellefs.	hans Kone		g	29	k	Ivelands Sogn
<u>1210</u>	3		Peder Johan	Alberts.*	deres Son		ug	1	m	Christiansand
<u>1211</u>	4		Josephine	Christens.	deres Fosterdatter		ug	15	k	Christiansand
<u>1212</u>	5		Maren	Olsd.		deres Tjenestepige	ug	18	k	Ivelands Sogn
<u>1213</u>	6		Henrich	Thraup		Slagtersvend	ug	36	m	Slesvig
<u>1214</u>	7	1	Gustav Astorenus	Grønnerøe	Husfader	Forvalter	g	31	m	Brevig
<u>1215</u>	8		Karen Henriethe	Grønnerøe* f Knuds.	hans Kone		g	34	m	Eidanger Sogn
<u>1216</u>	9		Laura Elise	Grønnerøe*	deres Datter		ug	6	k	Brevig
<u>1217</u>	10		Gunhilda Carella	Grønnerøe*	deres Datter		ug	1	k	Grimstad
<u>1218</u>	11		Kam	Samuelsd.		deres Tjenestepige	ug	18	k	Frolands Sogn

Nybygg i bakrommet

I 1869 blir endel av eiendommen skilt ut som eget branntakstnummer 257. Det er den 1½ etasjes bygningen som senere gjorde tjeneste som pedellbolig for folkeskolen. Branntaksten for denne eiendommen er da: Trebindingsverk 570 Spd, Verkstedbygning 600 Spd og halvtekke 3 Spd.

Spesiedaler ble byttet ut med kroner i 1875, og vi har en omtaksering fra 1880, som følger:

Hus nr. 176:	a Våningshus	kr. 22 400
	b Bislag	« 400
	c Uthus	« 1 160
	d Plankeverk	« 40
	e Våningshus	« 2 280
	f Verksted	« 2 400
	g Skur	« 120
		kr. 28 800

Hus nr. 257:	a Våningshus	kr. 3 500
	b Bislag	« 700
	c Lokum	« 200
	d Møbelmagasin	« 900
	e Skur	« 100
		kr. 5 400

(Hus nr. 257 blir senere betegnet som nr. 176 B og C)

Folkeskolen

På naboeiendommen ble den nye folkeskolebygningen tatt i bruk i 1871. (Det er den flotte bygningen som ennå står forholdsvis uendret.) Opprinnelig var der 6 klasserom og bestyrerbolig i hovedbygget, mens bakfløyene inneholdt de nødvendige uthusrom og en liten gymnastikksal.

Folkeskolen, bygget i 1871. Bakkenfor ser vi pedellboligen (det lave bygget), og til høyre for dette den toetasjes bygningen som hørte til Storgata 46. I bakgrunnen ser vi noe av Dahlske skole.

Johan Lindquist, som kom til Grimstad i 1865, var nå skolebestyrer. I begynnelsen av 1870-årene var skolen 4-delt og hadde ca. 160 elever som gikk på skolen annenhver dag. Noe som er bemerkelsesverdig er at skolen allerede da underviste i engelsk.

I 1878 fikk byen en grenseutvidelse som gjorde at elevtallet steg fra ca. 200 til godt over 300.

Grimstad Bys Historie (1927) skriver: «Byutvidelsen hadde ikke nogen heldig indflydelse paa skolen. Klassenes elevantal blev altfor stort, og man vet, at fra byens utkanter kommer ikke altid Vor Herres bedste barn. Lærerne fikk et haardt og slitsomt arbeide.»

Elevtallet steg stadig til begynnelsen av 1890-tallet da der var nesten 450 elever på skolen.

Den nye skoleloven av 1889 satte strengere krav til undervisningen og det ble obligatorisk med spesialrom.

Skolen måtte derfor ha mere plass. Det fikk den da også etter at kommunen hadde kjøpt naboeiendommen, nemlig Salve Pedersens, i 1888. I bakbygningen der ble det tatt i bruk fire nye klasserom, og lekeplassen ble utvidet med den store bakgården.

Ca. 1900 ble den nye gymnastikksalen bygd, og den gamle ble ominnredet til sløydrom.

Sjømannsskolen

Allerede fra 1790-årene kunne sjøfolk ta styrmanns- og skippereksamen i Grimstad. Far og sønn, Jacob og Jens Pharo Holst, sto for denne undervisningen i en lang årrekke. I 1859 nedsatte formannskapet en komite som skulle komme med forslag til ny skole og finansiering av denne. Man regnet med statsstøtte, som ble innvilget. Skolen kom i gang og fikk lokaler i første etasje i Salve Pedersens hus. Elevantallet var størst i 1871-72, nemlig 97, og antall lærere 9.

Etter at kommunen overtok huset ble skolen flyttet til Boddén.

Prestebolig

Grimstad var sammen med Fjære et prestekall fra 1846 til 1884. Da ble Grimstad utskilt som et eget kall, og den første sognepresten var

Sven Rudolf Gunnerson f.1844 og som var i Grimstad 1885-95.

Han bodde i Bangs murgård på skaregrøm (senere Tønnevolds legatskole). Den store leiligheten i annen etasje i Storgt. 46 var bolig for den neste sognepresten her, nemlig Svend Holst Jensen f.1846 gift med Caroline Schytte. Disse var foreldre til Gabriel Scott som i de tre årene faren var prest i Grimstad var i begynnelsen av

tyveårene. Scott har nok delvis bodd i Grimstad i disse årene, og det er tydelig at han har hatt sin «Sturm und Drang» periode med ungdommelige spilopper og sterkt kritisk holdning til den etablerte besteborgerlighet. I 1898 ga han ut den lille romanen «Fugl Fønix» hvor han gir en lett gjenkjennelig beskrivelse av Grimstad og en tildels ondskapsfull skildring av Grimstadborgere. For datidens mennesker skal det ikke ha vært vanskelig å kjenne igjen mange av personene. Det sies at boken fantes på byens bibliotek, men at de som spurte om å få låne den ble sett rart på. Scott ble svært upopulær i byen, og han har nok selv følt at han fikk et anstrengt forhold til Grimstad. På sine eldre dager skal han ha uttalt at det var en dårlig bok som ikke skulle vært trykket. Den ble heller ikke med i den store utgaven av hans samlede verk som kom ut etter krigen.

Leonhard Martin Harboe f.1851 i Moss var sogneprest i Grimstad 1898-1907. Han var ugift og bodde i 1900 til leie hos snekkermester Jonas Olsen på Arendalsveien (hus nr. 426).

Deretter var Olaf Holst f.1856 i Tolga sogneprest til 1915. Han var også ugift. Jeg vet ikke hvor han bodde.

Einar Grimm f.1872 i Fredrikstad var prest her fra 1915 til ca.1925. Han ble gift i 1905 med Emmy Jahnsen f.1881. Jeg mener at denne familien bodde i Storgt. 46.

Den neste sognepresten Peter Peterson Skaara f.1886 i Tjølling fikk bolig i Bangs murgård på Skaregrøm (senere Tønnevolds legatskole)

Beboere i 1900

Den 3. desember 1900 var det igjen nasjonal folketelling. Nå er det en litt mer normal situasjon for eiendommen Storgt. 46. Det bor ikke mere enn 18 personer i eiendommen.

Første etasje i hovedhuset har sannsynligvis vært brukt til offentlige kommunale kontorer. I leiligheten i annen etasje bodde skolestyrer og kirkesanger Johan Kristian Lindquist som var kommet til Grimstad som lærer ved folkeskolen i 1865. Han var født i Mandal i 1843 og ble gift med Tobine Thomassen født i Mandal 1844. Den første tiden i Grimstad bodde familien til leie hos tømmermann Jens Olsen på Ytre Bie. Der var iallfall 7 barn:

(Peter) Hakon	f.1865 i Mandal d.1868 i Grimstad
Theodora Gurine	f. 1866
Hanne Petrine	f. 1868
Peter Haakon	f. 1873 maskinist på dampskip, i 1900 midlertidig i New Orleans
Johanne	f. 1877 i 1900 på besøk hos sin gifte søster i Rotterdam, kommer hjem til sommeren
Kristian	f. 1879 var i 1900 elev ved Handels-gymnasium i Kristiania, ble senere assuransedirektør i Arendal
Anna	f. 1882 hjalp moren i huset i 1900

Lindquist døde første juledag 1913 mens han enda var i stillingen.

I den lave bygningen bakenfor bodde i 1900 skomaker og pedell ved folkeskolen Oluf Olsen som var født i Bygland i 1854 og var gift med Anna f.1851 i Åseral. Hun hjalp mannen som pedell.

De hadde tre barn:

Jenny Gundine	f.1887
Rolf Hammelow	f.1889
Nicoline M.	f.1892

Og i den toetasjes bygningen nærmest heia hadde Ludvig Erik Gabrielle Persen sin bolig og sitt møbelsnekkerverksted

(han bodde i 1865 som femåring i hovedhuset og døde allerede i 1906). Han var gift med Anna som var datter av snekker Ole Gundersen på Skaregrøm og født 1864 død 1941.

I 1900 bodde disse tre barna hjemme:

Ole f.1888

Rosine Fredrikke Gabrielle f.1889

Roar f.1897 d.1975

postmester i Grimstad

Dessuten bodde mannens gamle far der som enkemann.

Bygningene ved skolegården

I leiligheten i annen etasje i det sistnevnte huset bodde i 1930-årene Nils Konrad Nilsen. Han hadde minst fire barn:

Einar, Martha (som reiste til U.S.A.), Nancy og Tonny.

Senere ble der innredet skolekjøkken.

Huset nedenfor (tidligere branntakstnr. 257, og 176C) var pedellbolig, og Anders Eriksen bodde der med familien i mange år. Han var født 1878 i Sverige og døde i 1963.

Der var fem barn:

Marie g Gustav Andersen

Einar Jesper f.1907 d.1975 politifullmektig Grimstad

Ansgar f.1909 d.1971 revisor g Gudrun Madsen

Solveig f.1912 d.1991 g Gunvald Fossen, pedell ved folkeskolen

Kari f.1913 d-2001 g Nils Ånonsen, Hausland

Alle disse bygningene ble revet i slutten av 1950-årene for å gi plass til barneskolens nybygg.

Hovedhuset var bolig for skolestyrer og kirkesanger.

Bent Fuglestvedt var folkeskolestyrer og kirkesanger 1914-27 og bodde i Storgt. 46. Han var født 1861 i Øyslebø i Lauvdal og døde i Grimstad 1933. Han var gift med Margrethe Elisabeth Gullestad 1864-1930. Hun var også lærer.

De hadde følgende barn:

Erling f.1891 d.1963

Hjørdis f.1893

Ingveig f.1895

Finn f.1897 d.1982

Reidar f.1903 d.1903

Fuglestvedt var en meget aktiv personlighet som engasjerte seg sterkt i samfunnslivet. Han var redaktør av Grimstadposten 1899-1901. Fra 1902 til 1914 eide han Solheim, like ved Frivold skole og er i 1911 nevnt som innehaver av eddikfabrikk. Han var mangeårig dirigent i Grimstad Sangforening, og leder av herretropp i Grimstad Turnforening 1902.

Deretter flyttet den nye skolestyrer og kirkesanger Telleiv T. Gaaskjenn med sin familie inn i leiligheten i annen etasje. De ble boende der inntil han sluttet i stillingen i 1960. Familien bygde nytt hus i Gamlegrensen (senere Solhøgda) og flyttet dit.

Gaaskjenn var født i Holt i 1889 og døde i Grimstad 1975. Han var gift med Gjertrud fra Skotfoss ved Skien 1891-1984. De hadde tre barn som alle ble lærere:

Sigrid f.1918 d.1983 rektor ved Grimstad
barneskole

Torleiv Arnold f.1921

Gulli (Gunhild) f.1923

Jeg var klassekamerat med Torleiv og var endel på besøk hjemme hos ham. Til daglig brukte vi trappen på baksiden og kom rett inn i kjøkkenet, men når det var fødselsdagsselskap kunne vi gå inn hovedinngangen på nordsiden og opp den fine trappen der.

I annen etasje var det også en liten leilighet hvor pedellen for dette huset bodde. Det var Inger Kathrine Tellefsen som bodde der i slutten av 20-årene og 30-årene. Hun var f. 1893 og var datter av styrmann Olaves Olsen fra Bjørøya og enke etter stuert Syvert Tellefsen. Hun hadde to barn:

Karl	f.ca.1919	g Bibbi Tryde, flyttet til Oslo
Karen Marie	f.1921	g Leonard Mejlænder Larsen, Homborsund

Senere bodde Gusta Henriksen og hennes datter Svanhild Svenssen der.

Kommuneadministrasjon

Kommunen har antagelig brukt første etasje i hovedbygningen til kontorer fra 1890-tallet.

I begynnelsen av 1930-årene besto kommuneadministrasjonen av bare noen få personer, nemlig kemner og ligningssekretær (en mann) og formannskapssekretær i delstilling.

Kemner- og ligningskontorene var på syd- og vestsiden. Den store dobbelte trappen midt på sydsiden av bygningen («kemnertrappa») vet jeg ikke når ble bygget, men den var der iallfall før 1930. Og det store ildfaste hvelvet som ble bygget på sydøstsiden av bygningen er fra begynnelsen av 1930-årene. Disse to tilleggene er omtrent de eneste eksteriørmessige forandringene som er foretatt på bygningen.

Fattigforstanderens kontor ble flyttet til dette huset i 1930-årene. Og da 2. verdenskrig brøt ut fikk forsyningsnemnda sitt kontor her (i hjørneværelset mot nordvest). Formannskapssekretærens kontor var på baksiden. Dette rommet ble også brukt til formannskapsmøtene.

Byens første rådmann Kjell Flaathe kom hit i 1967. Han hadde først kontorsammenheng med formannskapssekretæren, men da Grimstads Sparebanks nye bygg var ferdig våren 1969 overtok kommunen deres gamle lokaler. Rådmannen kunne da flytte inn i bankdirektørens kontor, hvor han holdt til inntil det nye rådhuset på Arendalsveien sto ferdig høsten 1979.

I noen år hadde også skolesjefen sitt kontor i dette huset, likeså byingeniøren (senere Teknisk etat), inntil disse funksjonene også ble flyttet til det nye rådhuset.

Da Gaaskjenns flyttet fra leiligheten i annen etasje ble den omgjort til tannlegekontorer og venteværelse for Tannhelsetjenesten som holdt til her fra 1963 til 1990, da den flyttet til nye lokaler i det tidligere Grimstad Eddikbryggeri.

Bygningen idag

Kommunen bruker idag huset til kontorer og øvingsrom for Kvalifiseringstjenesten. Den har tre avdelinger: fremmedspråk, spesialpedagogikk og flyktningetjenesten

Dessuten har Biblioteket sitt fjernmagasin i huset.

Innvendig er det gjort atskillige forandringer, men bygget er tatt forholdsvis godt vare på. Mot Storgaten er de fire store rommene både i første og annen etasje beholdt

omtrent som opprinnelig. I enkelte rom er der fine detaljer i nisjen hvor kakkelovnene var plassert.

Baktrappen i bislaget på østsiden er beholdt som opprinnelig. Likeså trappen opp til leiligheten i annen etasje. Rekkverket der er et usedvanlig fint snekkerarbeid. I annen etasje står ennå noe av skorstenen til den opprinnelige komfyren igjen, en detalj som kanskje ikke går så godt inn i et moderne kontorbygg, men som gir et sjarmerende blikk tilbake til andre tider. På loftet er der en dør hvor fyllingene er et svært fint utformet.

Kjelleren er nå fylt opp med en mengde skrot. Opprinnelig har kanskje noen av rommene ut mot gaten vært i bruk. På baksiden var det vaskekjeller for leilighetene. Der er senere lagt inn noen dusjrom, som nå ikke lenger fungerer. Røde Kors hjelpekorps brukte i mange år etter krigen endel av kjellerrommene som lager og møterom.

Konklusjonen må være at denne fine, over 150 år gamle bygningen, som rommer så meget Grimstadhistorie, fortjener å bli tatt bedre vare på enn den er idag.

Løse-nr. 107.

Fol. 107

Stadskonduktøren i Grimstad bekræfter at der år 1928 den 29. august blev afholdt en lovlig opmålingsforretning over Grimstad kommunes eiendom, Matrik-nr. 46, ~~Storgaten~~, br.nr. 263, 263 a, 257 og 176 i Grimstad by (Folkeskolen med pedellbolig og bestyrerbolig.).

Forretningen administreredes af underskrevne stadskonduktør i overensstemmelse med vidnet Karl Hansen og var såvel nevnte grunde som de tilstøtende grundens ejere lovlig jernvarslet til å møte på arbeidet og medbringe sine hjemmelsbreve.

På forretningen møtte Daniel Gundersen for Grimstad kommune og Grimstad sparebank, Storgaten 44, Hans Ferland for Dahlstør skole, Storgaten 50, og Olav Sønderland for Møllerheia 4.

Grundens grenser påvises og opmåling skete.

Grundens form og størrelse fantes å være som vedlagte kart viser. Nordlinjen avsatles efter oversiktskartet.

Forretningen sluttet.

O. J. Høst

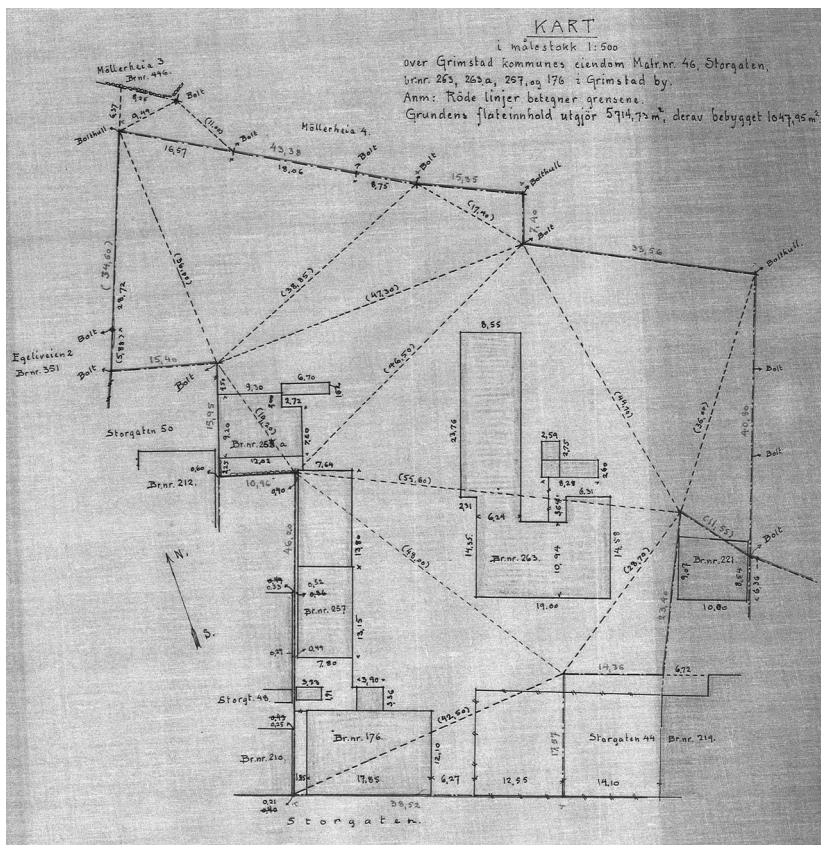
stadskonduktør.

Karl Hansen

kartvidne

Til stadskonduktøren betales:

For grensepåvisning, opmåling og kart kr. 190,00.

GRIMSTADBANEN - ET 100 ÅRS MINNE.

av Odd Fr. Johnsen

"Om 100 år er allting glemt", sa som kjent Knut Hamsun en gang. Heldigvis stemmer ikke dette alltid, og en lørdag formiddag i september i år stemte det definitivt ikke. For da var det nemlig nøyaktig 100 år siden den vesle jernbanestubben mellom Grimstad og Rise høytidelig ble åpnet, og i den anledning ble publikum invitert til å være med på en historisk sykkeltur i banens spor. Det var Grimstads "sykkelgeneral" Ove Bach som var initiativtaker og primus motor, og med god hjelp av bl.a. Byselskapet hadde han lagt opp til en riktig trivelig sykkeltur som i all hovedsak fulgte den gamle togtraséen. Nærmere 50

Grimstads "Sykkelgeneral" Ove Bach ønsker vel møtt til den historiske sykkelturen langs Grimstadbanens trasé.

personer ble med da vi tråkket av sted fra rutebilstasjonen, ikke mange meterne fra der åpningstoget satte seg i bevegelse nøyaktig 100 år tidligere.

Åpningen av Grimstadbanen, den 14. september 1907, har for alltid sikret seg plass som en av vår bys store festdager.

Allerede tidlig på formiddagen var folk på beina. Flaggene vaiet over hele byen, og på gårdene langs jernbanelinjen i Landvik, Fjære og Øyestad. Presis klokka 12 satte åpningstoget med innbudte gjester seg i bevegelse. Det tøffet gjennom tunnelen ved Odden, og dro så videre mot endestasjonen på Rise. Særlig fort gikk det ikke, for toget stoppet på samtlige stoppesteder, og overalt sto folk og ventet forventningsfullt. Da man kom til Lia, sto en flokk skolebarn klar, og ga til beste entusiastiske hurrarop, og på Rygene ble toget møtt av en dundrende salutt etterfulgt av velkomsttale fra ordføreren i Øyestad.

Da åpningstoget vendte tilbake til Grimstad, var klokka blitt 15.15 om ettermiddagen. Mer enn 2000 mennesker var møtt fram på stasjonsområdet som selvsagt var pyntet med flagg og blomster. Lokomotivets snøplog var plassert på perrongen, og skulle gjøre tjeneste som talerstol.

Da de innbudte gjestene gikk av toget, og jernbanekomitéens formann, Nicolai Thue Johnsen, besteg snøplog-talerstolen, brøt jubelen løs. Endelig var den 22 km. lange banestumpen mellom Grimstad og Rise en realitet. En møysommelig planleggingsprosess på hele 33 år var brakt i havn.

For det var i 1874 Grimstad nedsatte sin første jernbanekomité. Da hadde man på nasjonalt hold begynt å tumle med planer om en Sørlandsbane (eller Vestlandsbane som man sa den gang). Dersom denne

ble lagt til innlandet, ville Grimstad gjerne sikre seg en sidelinje. Den lokale jernbanekomitéen besto av personer som i dag representerer solid Grimstad-historie: Hans Frisak, Ch. Holst, J. E. Einarsen, Eduard Crawford og Harald Isachsen. Senere ble bl.a. Fredrik Smith-Petersen, Jørgen Bang og Nicolai Thue Johnsen med i komitéen. Nå ble det ingen Vestlandsbane, verken i 1870- eller i 1880 årene. Stortinget la alle planer om videre jernbaneutbygging på is, og som en følge av gikk jernbanekomitéen i Grimstad i dvale.

I 1890 tok så Grimstad bystyre saken opp igjen. Siden staten ikke ville gjenoppta jernbaneutbyggingen, fikk man heller ta saken i egne hender og bygge en lokal og privat bane fra Grimstad til Froland. Finansieringen skulle bli et spleiselag mellom Grimstad, nabokommunene, staten og private aksjebidrag.

Slik gikk det også, med enkelte forandringer – som for eksempel at stedet for endestasjonen ble endret fra Froland til Rise. Dessuten tok det tid, ikke før i 1903 kunne anleggsarbeidene starte. Da var alle avgjørelser tatt om trasévalg, stasjoner og stoppesteder.

I 1907 var så banen klar. På selveste st. Hans aften kjørte det første prøvetoget til Rise. Bystyret med damer var innbudte gjester. Og endelig kom den offisielle åpningen lørdag 14. september, en dag som altså ble en sammenhengende fest fra åpningstoget forlot Grimstad klokka 12, til det hele ble avsluttet med festmiddag på Møllers Hotel om kvelden.

Vår sykkeltur langs den gamle togtraséen i september 2007, fikk selvsagt ikke tilnærmelsesvis samme oppmerksomhet som åpningstoget for 100 år siden. Men kanskje enkelte travle mennesker på bytur registrerte den

Syklistene har ankommet Lia stoppested. Her ble deltakerne servert både historisk informasjon samt frukt og vann. Som vi ser var Byselskapet godt representert, både ved nåværende og en tidligere formann.

entusiastiske flokken som ”toget” ut fra rutebilstasjonen i det flotte høstværet. Litt skuffet ble vi da vi ikke kunne sykle gjennom tunnelen, men aksepterte selvsagt at det av sikkerhetsgrunner var best slik. Den 56 meter lange tunnelen var for øvrig Grimstadbanens eneste, og hullet i fjellet var dessuten mye trangere i jernbanetida. Ikke desto mindre er tunnelen et av de få synlige minner om Grimstadbanen. Det er nesten uvirkelig å tenke seg at over hele den nåværende rutebilstasjon løp skinnegangen, med sidespor til Torskeholmen (der stikker forresten fremdeles noen skinner opp fra asfalten) og til skipsopphuggingen på Odden. Ved tunnelen var det lokomotivstall, ved- og kullskur, dressinbu og svingskive. Ved nåværende posthus

Her har turdeltakerne nådd sitt mål, selvsagt det samme som Grimstadbanen i sin tid hadde: Rise stasjon.

sto et godshus, og ikke minst selve stasjonsbygningen, en vakker bygning tegnet av arkitekt Keyser-Frølich, og bygget av Johan G. Heineche. Stasjonen ble revet i 1978.

Akkurat som åpningstoget i 1907 stoppet også vårt "sykkeltog" på alle de gamle stasjonene. Hurrarop og saluttering var riktignok helt og holdent fraværende, men flere av deltakerne hadde interessante historier å berette. Dessverre er samtlige av Grimstadbanens bygninger revet, med ett unntak: Utedoen på Løddesøl stoppested eksisterer fortsatt! Den er riktignok flyttet til en eiendom i nærheten og har fått bruksendring. Men de små stasjonshusene som sto på Roresand, Fjære, Spedalen, Lia, Rykene, Lindtveit og Løddesøl er alle jevnet med jorden.

Vi skal ikke her komme med en detaljert gjennomgang om Grimstadbanens på mange måter triste historie. Dersom noen ønsker det, kan boka "Togbytte på Nelaug" anbefales. Men vi kan slå fast at banens hverdag ble en brutal kontrast til den feststemning som rådde på åpningsdagen. De forventede inntekter uteble. Verken godsmengde eller persontrafikk nådde de høyder man hadde håpet på. Etter vel fire års drift måtte banens ledelse kaste inn håndkleet, og be staten overta driften. Og slik gikk det. I januar 1912 ble Grimstadbanen en del av NSB.

I 54 år tøffet toget, som på folkemunne ble kalt Risemerra, mellom Grimstad og Rise. Da Stortinget den 12. januar 1960 diskuterte det de kalte "trafikksvake baner" (egentlig ei rein dødsliste), ble Grimstadbanens skjebne beseglet. Riktignok framsatte Magnhild Hagelia et forslag om fortsatt drift, men det fikk bare seks stemmer. Nedleggingsdatoen ble satt til 31. august 1961. Og da det aller siste tog – forsynt med svarte sørgebånd - rullet inn på stasjonsområdet den kvelden, sto 2000 mennesker og ventet – like mange som under åpningen 54 år tidligere.

Noen dager senere startet rivingen av banen, og i god tid før vinteren satte inn, var hele skinnegangen fjernet.

En sykkelturné i Grimstadbanens spor kan anbefales på det varmeste. Turen gir både god trim og verdifull lokalhistorisk viten – utvilsomt en utmerket kombinasjon.

ÅRSBERETNING

for perioden 21.04. 2006 – 20.04. 2007

Generalforsamling 2006 ble avholdt i **Hagebruksmuseets lokaler på Berge gård**. 21. april med 45 medlemmer tilstede.

Bygningsvernprisen for 2006 ble delt ut av Paal Malde til **Dømmesmoen /Statsbygg representert ved Claes Falkum**. Umiddelbart etter tildelingen ble prisen på kr 5 000,- brakt videre til Norsk Hagebruksmuseum v/ Per Assev

Valget ga følgende sammensetning av styret:

Formann: Ketil Aslaksen

Styremedlemmer: Per Jarle Nørholmen
Anne Gurine Hegnar
Peder Grøsle
Kjeld Malde

Varamedlemmer: 1. Bodil Austenaa Johansen
2. Torgrim Næverdøl
3. Reidun Moum

Varamedlemmene og leder i Skjærgårdskomiteén, Ingebjørg Stanton, deltar på alle styremøtene.

På første styremøte fordelte styret oppgavene seg imellom slik:

Nestformann: Per Jarle Nørholmen med ansvar for økonomistyring

Sekretær: Reidun Moum. Ansvar: Protokoll og korrespondanse.

Annonsetegning medlemsskriftet: Bodil A. Johansen

Arkiv – huset i Kirkebakken, boklager og hjemmeside: Peder Grøsle

Medlemsverving: Kjeld Malde
Vardeheia: Per Jarle Nørholmen
Kjellviga/Binabben: Anne Gurine Hegnar, Kjeld Malde
og Torggrim Næverdal
Kontakt med Marivold camping: Skjærgårdskomiteéns
formann
Kontakt med Grimstad Seilforening – bruk av
Grooseneset: Per Jarle Nørholmen og Ketil Aslaksen

Per Ivar Ruhaven har representert Byselskapet i styret
for **Ibsenhuset og Grimstad bymuseum**.

Antall ordinære medlemmer pr. 20. april 2007 er 600,
og 102 livsvarige, til sammen 702, en reduksjon med 51
medlemmer.

Det har vært avholdt 8 styremøter og det er behandlet 55
nye saker i tillegg til saker fra tidligere år, og referatsaker.

**Styret har behandlet forslag til reguleringsplaner/
planarbeid:**

- Påbebegynt planarbeid Jørgen Bangs gt. 11 og Furulivn. 5
- Reguleringsplan for Hasseldalen
- Forslag til reguleringsplan for Vesøygatens forlengelse (område rundt Vesøygaten 30)
- Reguleringsforslag Gooseveien 30, 32, og 34
- Reguleringsforslag Gooseveien 98
- Reguleringsforslag Gooseveien 112 og 118
- Reguleringsforslag Vesøygt. 13
- Forvaltningsplan for Auesøya
- Kommunedelplan Grimstad sentrum

Forholdet til **Marivold Camping A/S** v/styreformann Arnfinn Gaard har dessverre til tider vært svært anstrengt i perioden. På tross av flere møter har det vært vanskelig å få forståelse for at leietager må etterleve og oppfylle leiekontrakten og dette har avstedkommet ubehagelige avisskriverier for Byselskapet. Det dreier seg i første rekke om at leietager tar seg til rette på friarealet i Osterkilen og Marivoldbukta, men også at installasjoner og vogner ikke plasseres på de anviste plassene utenom campingsesongen. Styret har funnet det riktig at forholdet blir egen sak på årets generalforsamling.

Det har ikke lykket styret å komme særlig videre i arbeidet med **Marivoldveien**, deler av den ble riktignok asfaltert i fjor, men behovet for utvidelse og forbedring er stort. Styret mener at veilaget ikke kan påta seg en slik oppgave, og håper kommunen vil delta aktivt i utvidelse. Det er naturligvis campingplassen som har det største behov for utvidelse, driveren av plassen arbeider aktivt med saken ved siden av styret.

Etter sommersesongen 2006 meddelte Norsk Post- og Kommunikasjonsforbund oss at det ikke lenger ønsket å drive **Marivold Feriehjem**, Postmannslaget. Det var 16 år igjen av festeavtalen som inneholdt et punkt at ved dennes utløp ville bygningen tilfalle Byselskapet vederlagsfritt. Organisasjonen fant det ikke formålstjenlig å selge avtalen til andre og valgte å skjøte eiendommen til Byselskapet vederlagsfritt allerede nå. Styret vet at det har påtatt seg en utfordring, men håper ikke det blir en belastning og vil bruke sommeren til å finne ut hvilken anvendelse det finnes for eiendommen.

Avtalen med leietagere av bryggeplasser på **”Ferjebrygga”** er sagt opp og alle er tilbudt ny avtale som de har akseptert.

I forbindelse med **anleggsveien til Giskes hytte**, har vi fått mange bekymrede henvendelser. Etter befaring i høst ga styret tillatelse til at firma Kjell Gilje kunne bruke en midlertidig anleggsvei fra campingplassen ved Marivoldbukta og opp til Giskes eiendom. Etter anleggsperioden skal den tilbakeføres til sti.

Kunstforum trakk seg ut av samarbeidet om **huset på Grooseneset** mens SkralFestival fortsetter å bruke og vedlikeholde det. Bruken genererer fremdeles ingen inntekter og husets skjebne er usikker, styret prøver i det lengste å unngå å søke om rivingstilatelse.

Kristian Folkman er Byselskapets representant i styret for huset

Skjærgårdskomiteén har under sin dyktige og ivrige leder, gjennomført flere verdifulle dugnader i perioden. Dessverre er oppslutningen om annonserte dugnader svært dårlig, men legg merke til at vi kommer til å forsøke igjen i år. Komiteén avgir egen beretning.

Det gode **samarbeidet med Landvik Historielag** har fortsatt og med stor deltagelse har vi vært med å arrangere flere turer:

- **Gamle boplasser** ved Tønnesølvannet
- **Gammel ”kjørkeveg”** Fra Holvatnet til Kiland
- **Historisk vandring** fra Nygrenda
- **Søndagsvandring i Mørkvei** i samarbeid med Fjære Historielag
- **På gammel skolevei: Fillingtveit – Beisland**

Tur til Ytre og Indre Maløya i samarbeid med **Ove Bach og kystlaget Terje Vigen**.

Sammen med Grimstad kommune v/ Ove Bach har vi arrangert to **Bli kjent i Grimstad på sykkel – turer**, med tilfredsstillende deltagelse.

I forbindelse med **Kultur- og miljødagene** var vi også i år med å arrangere lunsjturer.

Motto for **Kulturminnedagen 2006**, var “*Steder for ankomst og avreise*”, og vi deltok i forberedelsene og gjennomføringen sammen med Kystlaget Terje Vigen, Landvik historielag, Grimstad Sjømannsforening, Eide sognelag, Bygdekvinnelaget og Husflidlaget. Karin Glomsaker fra kommunen var koordinator for arrangementet som ble avviklet langs bryggene i Grimstad og var meget godt besøkt.

I forbindelse med arbeidet med 2. bind av Grimstad bys historie, **Grimstad på 1900 – tallet**, skriver **Reidar Marmøy** i rapport til styret 29. mars:

Fem kapitler av bind 2 er nå ferdig og blir sendt til Erik Aalvik Evensen som har påtatt seg å være faglig konsulent også for dette bindet. Samtidig får også Ola Veigaard utskrift for å kunne tilrettelegge arbeidet med illustrasjoner.

Et kapittel om kommunestyret og byutviklingen er under arbeid og vil være ferdig om kort tid. Det ville normalt være naturlig å skrive om en del store enkeltsaker i dette kapitlet. For min del tror jeg det er mest gunstig å skrive et eget kapittel om for eksempel arbeidet med ny idrettsplass, diskusjonen om bruken av Binabben, diskusjonen om Sorenskrivergården, og kanskje andre emner. Jeg har stoff til dette og det

betyr at de to kapitlene kan skrives ut i løpet av kort tid. Ellers har jeg enda ikke fått inn alt grunnlagsmateriale, men regner med å få det etter hvert.

Så vidt jeg kan vurdere, vil boka få samme omfang som bind 1.

Styret er klar over hvilket enormt arbeid Reidar holder på med og aksepterer at det er vanskelig å si noe om når boken foreligger

I år som i fjor er **Odd Johnsen** fortsatt redaktør av **medlemsskriftet** og **Arne Egeberg** er fremdeles med i redaksjonskomitéen.

Regnskapet som blir lagt frem etter beretningene, viser et tilfredsstillende resultat som vil muliggjøre utgivelse av bøker samt vedlikehold og tilrettelegging av friområdene.

Styret vil takke medlemmer og andre for godt samarbeid i året som er gått.

Styret

ÅRSBERETNING

for

SKJÆRGÅRDSKOMITEEN

for perioden 22.04.2006- 20.04.07

Komiteen har i denne perioden bestått av: Bjørn Bergshaven, Kjell Lehland, Alf Jensen, Erling Vik, Tor Åge Svendsen, Knut Erik Jørgensen, Morten Jacobsen, Kristian Folkmann og Ingebjørg T. Stanton, med sistnevnte som leder.

Det har vært avholdt møter og befaringer.

Av dugnadsarbeid som har vært utført kan nevnes:

- den årlige dugnaden på Marivold
- rydding av friluftsområdet på Groos sammen med Skral festival.
- vedlikehold av brygger
- vedlikehold av informasjonsplakater og ilandstigningsskilt på bryggene

Toalettet på Håkallen ble i løpet av sommeren ferdigstilt. Det var skjærgårdskomiteen som på vinteren i fjor snekret byggesettet, mens Bygartneren v/Bål Bach fraktet det ut til Håkallen og Jobbsentralen gjorde alt grunnarbeidet på øya med å få på plass toalettskåla og snekret sammen byggesettet.

Vi har fremdeles et byggesett til stående hos Monter på Bergemoen. Det er meningen at dette skal erstatte toalettet på jordet på Y. Maløya. Vi har også her avtale med jobbsentralen om at de skal ferdigstille dette toalettet. Forhåpentligvis får de gjort dette innen sesongen starter.

Videre har vi søkt og fått tillatelse fra bygningsrådet til å sette opp et toalett på Sandholmen. Til dette arbeidet har vi søkt Fylkesmannen om økonomisk tilskudd men foreløpig har vi ikke fått svar på søknaden.

I løpet av vinteren i år har stormen og høyvann fart stygt med flytebrygga mellom Ytre Maløya og Kalvøya. Vi har fått skissert en ny løsning for plassering av brygga og skal i neste uke på befaring med Kjell Gilje for å se nærmere på dette. I store trekk går dette ut på å trekke flytebrygga lenger ut på dypere vann, og bygge en fast ilandstigningsrampe mot jordet på Y. Maløya.

I år som tidligere år har både sauene og geitene gjort en god jobb for oss på holmene. Dessverre viste det seg at noen av geitene ble litt for egenrådige og var vanskelig å få tak i når de skulle samles inn på høsten. Fire geiter ble gående på Y. Maløya helt til snøen kom i februar. Bygartnerens folk gjorde flere forsøk i løpet av høsten og vinteren for å fange dem men det var først når snøen kom at man fikk tak i dem og fraktet dem til land. Geitene hadde ikke lidd noen nød, det var mer enn nok mat til dem og de hadde regelmessig tilsyn.

Kjellviga ble opprustet med ny skjellsand ca. 15 m³, i tillegg ble det lagt ca 5 m³ sand i den østlige bukta nærmest bua på Store Hampholmen

Ytre Bie vel rydder hvert år i Kjellviga og holder dette området åpent og lett tilgjengelig for allmennheten.

Grimstad Rotary hadde sin årlige ryddeaksjon på indre Maløya.

Kystlaget Terje Vigen har i vinter foretatt lyngbrenning på Teistholmen. Mesteparten av det som ble brent var på toppen av øya og ser foreløpig ikke så pent ut, men det vil garantert spire ny lyng der i løpet av sommeren. Det ble også ryddet søppel og beskjært en god del kratt langs strandkanten på innsiden av øya.

Vardeheia er et område som det etter hvert trengs å gjøre en del opprydding. Her kommer det nå opp en del kratt som bør tas før det blir for stort. Det var meningen vi skulle hatt en ryddeaksjon her i vinter men pga. dårlig vær ble denne avlyst, dette må vi prøve å få til i løpet av våren/forsommeren.

Binabben fremstår som et fint friluftsområde og er et område som er mye besøkt av folk.

Som vanlig må vi takke alle dere som på en eller annen måte er med på å bidra til at friluftsområdene våre fremstår ryddige og fine. Og ikke minst må vi takke Bygartneren og hans folk i Skjærgårdstjenesten for godt samarbeid og for at de forvalter Byselskapets eiendommer til vår fulle tilfredshet.

Grimstad 20.04.2007
Skjærgårdskomiteen

GENERALFORSAMLING 20. APRIL 2007

Formann Ketil Aslaksen ønsket 44 medlemmer velkommen til Selskapets 85. generalforsamling som ble holdt i Norsk hagebruksmuseums lokaler på Berge gård.

Generalforsamlingen var **innkalt** i hh til Selskapets lover med annonse og påminnelse i Grimstad Adressetidende. Dessuten ble det sendt **informasjon** til samtlige medlemmer i forbindelse med kontingentutsendelsen og ekstra til livsvarige medlemmer.

Saklisten ble godkjent uten kommentar.

Styret har behov for noe modernisering av **protokollførsel** og foreslo at det velges referent og 2 personer til å underskrive protokollen. På den måten får vi den elektronisk lagret og den blir lettere å mangfoldiggjøre.

Forslag referent: Trine Folkman

Underskrivere: Anne Liv Berthelsen og Trond Audun Berg

Enstemmig bifalt

Styrets årsberetning ble gjennomgått av formannen og vedtatt uten kommentarer. Vedlegges protokollen.

Skjærgårdskomiteéns årsberetning ble gjennomgått av leder for komiteen Ingebjørg Stanton og godkjent uten kommentarer og vedlegges protokollen

Per Jarle Nørholmen gjennomgikk **regnskapet for 2006**, og bemerket at det i balansen ikke var tatt med en aksje i Grimstad Adressetidende. Styret vil rette opp feilen. Forøvrig ble regnskapet godkjent uten kommentar og vedlegges protokollen.

Styrets forslag til **kontingent for 2008** med kr. 150,- for enkeltmedlem og kr 100, for husstandsmedlem ble enstemmig vedtatt.

Valget ble på vegne av valgkomiteen ledet av Carsten S Jacobsen.

Valgkomiteens forslag vedlegges protokollen og ble enstemmig vedtatt:

Ketil Aslaksen ble gjenvalgt til **formann** for ett år.

Styremedlemmene Per Jarle og Peder Grøse ble gjenvalgt til **styremedlemmer** for to år.

Til ny revisor ble valgt Oddvin Salvesen

Styret foreslo gjenvalg på **valgkomite** med Carsten S Jacobsen, Carsten S Due og Reidun Olimstad. Vedtatt med akklamasjon.

Ketil Aslaksen og Per Jarle Nørholmen orienterte om situasjonen på og forholdet til **Marivold Camping AS**. Flere medlemmer uttrykte sine betenkeligheter over hvordan leietager tar seg til rette og nærmest misligholder leieavtalen. Jofrid Helle Skåre mente trafikken til og fra campingplassen og friområdene var blitt en stor belastning på veien og at veilaget bør delta i vintervedlikehold. Formannen informerte om at det vil bli avholdt møte i veilaget i mai og der vil disse forhold bli drøftet.

For øvrig fikk styret generalforsamlingens tilslutning til å fortsette forhandlingene med Arnfinn Gaard. Leietiden vil bli utvidet med 10 år etter 2025 og det må lages en tilleggsavtale som presiserer at leietager må rette seg strengt etter avtalen.

Til slutt foresto Kathrin Pabst utdelingen av **byggningsvernprisen** til Odd og Signe Kvaløy Pettersen for deres

fortjenstfulle restaurering av det gamle huset på Kvaløy. Bygningsvernprisen er opprettet i samarbeid mellom Grimstad Adressetidende og Selskapet for Grimstad Bys Vel. Komiteen består av Trond Audun Berg, Grimstad Adressetidende, Kathrin Pabst, Stiftelsen Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum og Paal Malde, oppnevnt av Selskapet for Grimstad Bys Vel.

Referent: Trine Folkman

Protokollen godkjent

Anne Liv Berthelsen

Trond Audun Berg

Etter generalforsamlingen ble det arrangert sosialt samvær i Lions lokaler i hovedhuset på Berge Gård. I den forbindelse er det grunn til å berømme Per Jarle Nørholmen, Bodil A. Johansen og Ingebjørg Stanton for gjennomføringen. Før maten underholdt Sørrøster med visesang.

GENERALFORSAMLING 2008

Generalforsamling 2008 for Selskapet for Grimstad Bys
Vel avholdes **11. april** i Hagebruksmuséets auditorium på
Berge Gård.

Etter generalforsamlingen inviteres det til sosialt samvær i
Lion's lokaler samme sted.

interoptik

Holvik Ur-Optikk

Storgt. 17, 4876 Grimstad
Tlf. 37 04 07 35

Odden 2

Tlf.: 37 25 38 00

E-post: gri@via.no

Forretningsreiser • Sjømannsreiser
Misjons-/hjelporganisasjonsreiser

**Ta også kontakt med VIA Arrangement,
bruk vår erfaring og kreativitet.**

Vi gir forslag og priser på bl.a.:

Firmaturer • Kundearrangementer • Kurs- og konferanser
Storbyreiser • SPA-turer • Familie og venneturer.

ADVOKATENE

Halgeir Verdal og Asle Wennesland

MNA

— i kontorfelleskap —

Kontoradresse:
Storgt. 4, 4876 Grimstad

Postadresse:
P.b. 148, 4891 Grimstad

Tlf.: 37 04 45 66
Tlf.: 37 04 46 62

Vi har det utroligste!

Telefon: 37 25 66 00

Leif
SKALLEBERG

AGDER *Musikk*

INGEMAN STAD

Vossgate 1 - 4878 Grimstad

Telefon / fax: 37 04 05 42

TLF.: 37 04 04 46

Bergshaven

Håndverksbaker siden 1907

Joh. Gundersen a/s

GULLSMEDFORRETNING

EGET VERKSTED

TLF.: 37 04 06 49

STORGATEN 29, GRIMSTAD

ØkonomiService AS

Regnskap • Bedriftsrådgivning

Tønnevoldsgt. 29,
4877 Grimstad

Telefon: 37 25 66 80

STATOIL SERVICE GRIMSTAD
V/ RAGNAR BERG

TELEFON: 37 04 06 68

Grimstad Adressetidende.

AVISEN FOR GRIMSTAD
www.adressetidende.no
Telefon sentralbord: 37 25 80 00

norli

STORGT. GRIMSTAD TLF.: 37 04 05 25 - FAX: 37 04 05 60

— STORT UTVALG I LOKALHISTORIE —

Med **KARGUS** foredler du dine frukter og bær

Høsten 2001 overtok vi leiepressing av epler fra FUHR.

Vi ønsker deg og dine epler velkommen til oss i Østerhus Næringspark.

K. G. PUNTERVOLD A/S

Industriveien 6, 4879 GRIMSTAD - Postboks 35, 4891 GRIMSTAD
Tlf.: 37 04 01 44 - Telefax: 37 04 08 56 - E-post: office@kargus.no
www.kargus.no

LANGFELDT REVISJON AS

Vesterled 15, 4876 GRIMSTAD

Telefon: 37 04 66 63

Achilles

HÅNDSYDDE SKO & BRUKSKUNST

HAR NÅ FÅTT TE
KIRKEGATEN 1, 4878 GRIMSTAD

achilles-sko.cjb.net

MOBIL 906 09 920

MAN., TIRS., ONS., FRE. 10 - 14 • TORS 14 - 17

SOMMER:
LØR. 10 - 13

Interiørgården

Grimstad

FARGERIKE
Kid
JERNA

Se vårt utvalg

- gardiner • sengetøy • utstyr • tepper
- belegg • tapet • maling

Distriktets største interiørbutikk!

FARGERIKE GRIMSTAD

Interiørgården, Bark Silas vei 8, 4876 Grimstad, tlf. 37 25 28 00. Internett: www.fargerike-grimstad.no Mail: post@fargerike-grimstad.no

Service kunnskap trygghet stor gratis parkering åpent 09-19 (16)

Skal du kjøpe eller selge bolig,
kontakt

– Et selskap i SØR

Tlf.: 37 25 70 00

advokatene m.n.a.

Grette og Hellerslia

Henrik Ibsensgt. 9, 4878 Grimstad

Telefon: 37 25 25 90

Telefax: 37 25 25 99

Statsautoriserte revisorer

Kittelsbuktn. 1, P.O. Box 299

N-4803 Arendal

Tlf.: 37 07 20 00

Fax: 37 07 20 01

Montér®

Grimstad

Tlf.: 37 25 26 50 7 - 17 9 - 14

KIWI mini pris

Storgt. 38 og Groosevn. 2

GRO Industrier AS
Grimstad Konserverfabrikk
Bergemovn. 42 - 4886 Grimstad
Tlf. 37 25 83 83 - Faks 37 25 83 90

Din lokale SAMARBEIDSPARTNER

Når hjertet banker for Sørlandet

Tlf. 37 25 51 00

www.sor.no

Stadion Sport
Grimstad

Storgata 31, 4876 Grimstad • Telefon: 37 04 14 00

DUES SPORTSREISER AS

Postboks 333, 4892 Grimstad.
Telefon: 37 25 29 29. Telefax: 37 25 29 20.

www.dues.no

KIROPRAKTORENE

LISE LOTHE OG TIM RAVEN

Grimstad Kiropraktorklinikk as

Kulturhuset 3. etg., Storgaten 33, 4876 Grimstad

Telefon: 37 04 46 88 - Telefax: 37 04 01 99

**ØSTERHUS
ELEKTRO AS**

AUTORISERT EINSTALLATØR

Bjønneveien 7, 4879 Grimstad

Tlf.: 37 04 50 80, Fax: 37 04 31 99

T.P. SHIPPING A/S
GRIMSTAD - NORWAY

tel: +47 37 04 48 00

fax: +47 37 04 31 00

PROJECTS / HEAVY-LIFT / TOWAGE / DANGEROUS GOODS
SOLE NORWEGIAN MEMBERS OF "THE HEAVY-LIFT GROUP"
e-mail: chartering@tpshipping.no • web: www.tpshipping.no

STØRST PÅ DVD FILMER

STORGATEN 33
4876 GRIMSTAD

TLF.: 37 04 00 67

www.videokjelleren.no

Kulturhuset Legesenter

Storgt. 33 - 4876 Grimstad

Telefon: 37 25 28 28 - Telefax: 37 25 28 29

IGLAND GARASJEN

Igland Industrier AS, Bergemovn. 45, 4886 Grimstad

Tlf.: 37 25 70 70 - Fax: 37 25 70 71

E-post: post@igland.no - www.igland.no

G. GUNDERSEN AS ~ 37-04-11-00
STORGT. 26, 4876 GRIMSTAD

KITTY

Kl 09.00-17.00

Kl 10.00-15.00

ESKEDAL ELEKTRISKE A/S

Pharos v. 2, 4890 GRIMSTAD

- Belysning
- Hvitevarer
- Småelektrisk
- Telefoner
- Elektriske installasjoner

**DET LØNNER SEG
Å HANDLE HOS KJENTE**

Tlf. 37 04 05 44

Fax 37 04 94 04

EL-KJEDEN

DnB NOR

SMITH PETERSENSGT. 6 - 4876 GRIMSTAD
TELEFON: 03000 - TELEFAX: 37 04 61 50

Øystein Pettersen

— Midt i gågata —

Tlf.: 37 04 33 33

Herre - Ungdom - Dame

Auto Rep. A/s

BILVERKSTED — SERVICE

Biloppretting og lakkering

Telefon: 37 04 05 32

Husflidstua - Broderihjørnet AS

Godt utvalg i broderier og garn.

Alt til Åmlibunaden. Mann og dame.

Vi tar syoppdrag.

Storgt. 32, 4876 Grimstad

Telefon: 37 04 89 14

ANDERS FOLKMAN
ADVOKAT

BOKS 570 • 6803 FØRDE
TLF. 57 83 39 00 • FAX 57 83 39 01

PEUGEOT
AUT. FORHANDLER

CHR. REPSTADS SØNNER A/S

- Salg av nye og brukte biler
- Verksted
- Periodisk kjøretøykontroll
- Delelager

Vi reparerer alle bilmerker

Tlf. 37 25 61 70 Delelager/verksted/kontor

Tlf. 37 25 61 75 Salgsavd.

Faks 37 25 61 78

Arendalsveien 74, Bie – 4878 GRIMSTAD

ETABL. 1898

Grosvold Gård

BLOMSTER OG GAVER

Tjore, 4887 Grimstad

Tlf.: 37 04 54 22

Åpent 09.00 - 17.00(15.00)

www.grosvoldgard.com

ADVOKAT

Lars Ths. Rodvelt

M. N. A.

Tlf.: 37 25 81 80 - Fax: 37 04 46 46

Smith Petersensgt. 3, 4876 GRIMSTAD

Digitalprint as

Grimstad Trykkeri

Lillesandsveien 25, 4877 Grimstad

Telefon: 37 04 26 75 • Fax: 37 04 48 55

E-post: digitalprint@gktv.no

Sørlandets
CARAVANSENTER ¹/_s

Vesterled 71, N-4887 Grimstad

Telefon: 37 25 66 66, Telefax: 37 25 66 67

www.caravansenter.no

Med kunnskap og engasjement
fører vi kundene videre

ØKONOR GRIMSTAD

Agder Økonomi AS
37 25 86 00
www.okonor.no

Skolegaten Legesenter

Kari Hilde Juvkam - Dag Findreng - Kjeld Malde
SPECIALISTER I ALLMENNEMEDISIN

Skolegt. 6, 4876 Grimstad • Postboks 205, 4892 Grimstad
Telefon: 37 04 16 50 - 37 04 11 49 • Telefax: 37 04 18 24
GODKJ. SJØMANNSS-, FLY- OG DYKKERLEGE

JERNIA

Interiørgården - Tlf.: 93 00 85 58

**JERNVARER • VERKTØY • KJØKKENUTSTYR
BAD • GAVEARTIKLER • FISKEUTSTYR**

NYBYGG OG REPARASJONER

**FORTVIL
IKKE . . .**

*Kontakt oss så løser vi
dine problemer sammen.*

VÅRT HUS A.S.
TEGNER OG BYGGER

Tlf. 37 04 40 02
Smith Petersensg. 9 - 4876 Grimstad

 — fagkunnskap gir trygghet.

FiskernesSalgslag

Torskeholmen, 4876 GRIMSTAD
Telefon: 37 04 02 01 - Telefax: 37 04 37 50

SpareBank 1 SR-Bank

Henrik Ibensgt. 12, 4878 Grimstad
Telefon: 02002, Telefax: 37 25 82 49
www.sr-bank.no

Vår kontoradresse:
Storgaten 8, Grimstad, ved lyskrysset.
Ring Unni og Viggo, Tlf.: 94 78 90 00

Telefon: 37 04 11 40

BERGEMOEN
4886 GRIMSTAD

Storgata 28 - 4876 Grimstad

Telefon: 37 04 03 35

EURO SKO

ODDENSENTERET - GRIMSTAD

Telefon: 37 04 05 64

ODDEN GULLSMIE A/S

4892 Grimstad

Tlf.: 37 04 15 59

NORSK TIPPING

Grimstad Bensinstasjon

Shellbrygga, Grimstad - Tlf.: 37 04 03 67

Fevik Steinindustri a/s

Moy Moner - 4870 Fevik • Tlf.: 37 04 72 31 • Fax: 37 04 71 48

Postadresse: Postboks 11, 4889 Fevik

- IKKE BARE GRAVSTEIN!

- PEISER -

- PLATER UNDER / FORAN OVN -

- KJØKKENBENKPLATER -

- STEINPLEIEMIDLER -

- GRAVLYKTER OG LYS -

- M.M. -

Grimstad Bådsenter

Telefon: 37 04 13 58

Nottos Pølser

Fortsatt like lange på begge sider

Boks 134 - 4891 Grimstad

Henrik's klær a.s

ARENDAL - GRIMSTAD - LILLESAND

REMA 1000

GRIMSTAD

bare lave priser

Telefon: 37 04 37 88

Spent

GRIMSTAD

Spent Grimstad
Postboks 284, 4892 Grimstad
Telefon: 37 04 22 33

AGDERPLAN A/S

MNIF-MRIF

RÅDGIVENDE INGENIØRER I BYGGETEKNIKK,
BYGGELEDELSE OG PROSJEKTFLEDELSE

Adresse: Storgaten 2, 4876 Grimstad

Telefon: 37 04 36 00 / 37 04 36 60 • Telefax: 37 04 49 16

LANDVIK HISTORIELAG

- Bonde og menneske. Knut Hamsun. *Kr. 150,-.*
- Midt i vår verden. Landvik kirke 175 år. *Nå kr. 200,-.*
- Med sol over skogkledte lier. *Kr. 300,-.*
- Gull i strupen, sølv i jorda. De syngende bønder. *Kr. 150,-.*
- Nytt "Liv i Landvik." *Kr. 100,-.*

FÅES KJØPT I BOKHANDELEN

Skolegt. 7, Grimstad. Postboks 250, 4892 Grimstad

Telefon: 37 25 12 10 - Telefax: 37 25 12 50

E-post: grimstad@nordea.no - www.nordea.no

Tannlege MNTF

KNUT ERIC JØRGENSEN

Bendikskleiv 4, 4836 Arendal

Tlf.: 37 02 55 22

ODDEN SENTERET

10-19 (16)

ICA 9 - 20 (18)

Bergemoveien 47, 4886 Grimstad

Telefon: 37 25 82 82

Telefax: 37 04 28 30

E-post: per@byggeriet.no

www.byggeriet.no

Selskapet for

Grimstad Bys Vel.

SELSKAPET FOR GRIMSTAD BYS VEL TRENGER DEG!

- Fra oppstarten i 1922 har Selskapet for Grimstad Bys Vel sikret almenhetens interesser gjennom frivillig og ubetalt innsats fra våre medlemmer.
- Selskapet har kjøpt og vedlikeholdt store deler av skjærgården og gjort den tilgjengelig for byens befolkning og besøkende.
- Investert 1,5 millioner kroner i skjærgården siste ti år.
- Gitt ut flere lokalhistoriske bøker.

For å ivareta fellesskapets interesser er vi avhengig av støtte både hva økonomi og praktisk innsats gjelder.

Vi trenger flere medlemmer og oppfordrer enkeltpersoner og familier til å melde seg inn for at vi også i fremtiden skal kunne skjøtte våre oppgaver for fellesskapets beste. Er du medlem allerede kan du hjelpe oss med å verve noen du kjenner.

Ønsker du medlemskap, send en e-post til: ketil.aslaksen@grimstad.online.no Eller betal kr 150,- til vår konto 2840 30 00843, merk innbetalingsblanketten "Nytt medlem" og husk å føre på egen adresse.

Vår adresse: Selskapet for Grimstad Bys Vel, Postboks 197, 4892 Grimstad

Organisasjonsnr.: 986 956 638

Hjemmeside: <http://home.no/grimstadbysvel>

Ibsen-holmen ved Grimstad. Tegnet av Th. Kittelsen, hentet fra billedbindet i jubileumsutgaven 1978 av Henrik Ibsens Samlede verker 7. bind

Selskapet for

Grimstad Bys Vel

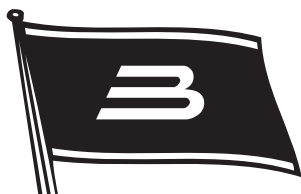
Skjærgårdskomiteen

Vi er takknemlig for all hjelp til å holde de andre holmer og øyer rene og attraktive.

Vær varsom med alt som gror i skjærgården.

All jakt og eggskning er forbudt på Byselskapets områder.

Hjemmeside: <http://home.no/grimstadbysvel>

REDERIET

Bergshav Management AS

ADRESSE: POSTBOKS 8

4891 GRIMSTAD

TELEFON: 37 25 63 00

TELEFAX: 37 25 63 01

E-MAIL: mail@bergshav.com

www.bergshav.com